

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Shukurlu

23 aprele gedən yol

19 gün qalırdı...

Bax səh. 2

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycan dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərəfəsidir
Qazet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

04 aprel
2024-cü il,
cümə axşamı
№ 058 (6644)
Qiyməti
60 qəpik

Azərbaycan Prezidenti xəbərdarlıq edir

Vaşinqton inandırmağa çalışır

Bax səh. 2

Qardaşlığın gücü...

Azərbaycan-Türkiyə hərbi əməkdaşlığı genişləndirilir

Bax səh. 2

30 ildən sonra...

Bax səh. 5

Kosmik sənaye inqilabı...

Bax səh. 5

Bir gündə iki hadisə - 4 yaralı

Azərbaycan dünyada ən çox mina ilə çirkəndirilən ölkələrdən biridir. Ermənistan 30 illik işğal dövründə çoxlu sayda hərbi cinayətlər törədib ki, bunların sırasında mina terroru da əsas yerlərdən birini tutur. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycanın qarşılaşdığı ən böyük problemlərdən biri də işğaldan azad olunmuş ərazilərin minalar və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənməsidir. Bu problemi hökumət strukturları, xüsusilə də dövlətimizin başçısı, vətəndaş cəmiyyəti təsisatları, qeyri-hökumət təşkilatları, mətbuat daim diqqət mərkəzində saxlayır və bütün müvafiq platformalarda Azərbaycanın qarşılaşdığı problem beynəlxalq aləmə...

Bax səh. 4

“Yaşıl sərmayələr”: Haradan, necə əldə etmək olar?

Bax səh. 5

Qəbul edilməzdir!

Fransa Azərbaycana qarşı qərəzli mövqeyini davam etdirir. Rəsmi Paris Ermənistanın maraqlarına xidmət edərək ölkəmiz haqqında böhtan kampaniyası aparır. Aprelin 2-də Fransanın Avropa və xarici işlər naziri Stefan Sejurnenin Parisdə ABŞ Dövlət katibi ilə birgə mətbuat konfransı zamanı Azərbaycana qarşı səsləndirdiyi əsassız iddialar bunu bir daha təsdiqləyir. Belə ki, fransız nazir görüşdə “Biz bu gün Azərbaycan təhdidlərinə məruz qalan Ermənistanın ərazi bütövlüyündən danışdıq və Bakının ritorikasının getdikcə ifrata doğru getdiyini nəzərə alsaq, bundan nə qədər narahat olduğumuzu bildirmək istəyirəm” deyib.

O, erməni sevgisini davam etdirərək bunları deyib: “Biz Ermənistanla qarşı getdikcə daha çox saxta ittihamlar görürük. Ermənistan yəqin ki, regionda münafiqənin qarşısını almaq istəyən və buna cəhd edən yeganə ölkədir. Əgər daha yaxından baxsaq, Rusiya və Ukrayna ilə baş verənlərə çoxlu ümumi oxşarlıqlar tapacağıq və düşünürəm ki, Bakıda keçiriləcək COP29-dan...”

Bax səh. 3

5 aprel “görüşündə”...

Azərbaycan dövlətinin yürütdüyü uğurlu, əməkdaşlığı hədəfləyən və təhlükəsizlik arxitekturasının möhkəmlənməsinə töhfələr verən siyasi kurs nəinki ölkəmizin, bütövlükdə yerləşdiyimiz regionun inkişafına təkan verir. Bu gün ölkəmizin Cənubi Qafqazın ümumi inkişaf tempininin daha da sürətlənməsi, əməkdaşlıq platformalarının genişləndirilməsi işində oynadığı rol əvəzsizdir. Xüsusi qeyd edilməlidir ki, 2020-ci ildə baş vermiş Vətən müharibəsinin və 2023-cü il lokal antiterror tədbirlərinin nəticələri - Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsi, regional kommunikasiyaların açılması perspektivinin yaranması mühüm inkişaf tempi vəd edirdi. Regionda separatizmin sonunu götürərək Cənubi Qafqazı əməkdaşlıq adasına, global iqtisadi maraqların uzlaşma məkanına çevirən Azərbaycan yeni - sabit, inkişafa yönəlik dövrün başlanğıcı üçün mühüm planlar da yaratmışdı.

Vətən müharibəsindən sonra aktuallaşan bir sıra əməkdaşlıq formatları...

Bax səh. 4

Ədəbiyyatın “sevdiyi” şəhərlər

Kitablar təkcə boş zamanımızı doldurmaq, səmərəli vaxt keçirmək, ya da söz ehtiyatımızı artırmaq üçün bir vasitə deyil. Kitablarda həm də olduğumuz yerdən bizi həm zaman, həm də məkan baxımından çox uzaqlara aparır, heç vaxt getmədiyimiz, görmədiyimiz yerləri, tarixi, insanları, adət-ənənələri, həyatları bizə doğmalaşdırır “uçan xalqımız”dır. Elə kitablarda var ki, onları oxuyarkən hadisələrin baş verdiyi şəhəri addım-addım, küçüküçə gözmüş kimi olur, sanki havasını ciyərlərinə çəkirmiş kimi hiss edirsən. Ədəbiyyatın, ya da müəlliflərin daha çox sevdiyi, tez-tez müraciət etdiyi ölkələr, şəhərlər də var, əlbəttə. Bu yazıda həmin ölkələrin, şəhərlərin və həmin kitabların bəziləri ilə səyahətə çıxacağıq?

Bakı (Azərbaycan)

Yazıya ölkəmizin paytaxtı, küləklər şəhəri Bakımızdan başlamamız heç də...

Bax səh. 6

Ukrayna Qərbdən narazıdır

Rusiya-Ukrayna müharibəsi iki ildən artıqdır davam edir. 2022-ci il fevralın 24-də başlayan müharibə region üçün ağır nəticələr verib. Sonu görünməyən müharibə indiyə qədər həm Rusiyaya, həm də Ukraynaya xeyli zərər vurub. Belə ki, Ukraynada minlərlə mülki insan həyatını itirib, hərbiçilər həlak olub, xeyli sayda infrastruktur dağıdılıb, milyonlarla insan qaçqın vəziyyətinə düşüb. Bu ölkənin ərazisinin 20 faizə yaxını hazırda Rusiya ordusunun nəzarətindədir. Müharibə Rusiya üçün də ağır nəticələrə səbəb olub. Bu günə qədər Rusiya tərəfinin dəyişmələri...

Bax səh. 7

ABŞ-in arzusu “Çin” olacaqmı?

Bax səh. 6

12-dən 32-yə...

Bax səh. 7

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev aprelin 3-də Rusiya Federasiyasının Sankt-Peterburq şəhərinin qubernatoru Aleksandr Beqlovu qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə Azərbaycan ilə Rusiya arasında

dostluq münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi bildirildi, Azərbaycanın Rusiyanın ayrı-ayrı regionları, o cümlədən Sankt-Peterburq şəhəri ilə əməkdaşlığının ölkələrimiz arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi işinə töhfə verdiyi vurğulandı.

Söhbət zamanı Prezident İlham Əliyev ilə Aleksandr Beqlov arasında bundan əvvəl keçirilən görüşlər məmnunluqla xatırlandı, Sankt-Peterburq şəhərinin qubernatorunun ölkəmizə səfərinin səmərəli nəticələr verəcəyinə əminlik ifadə olundu.

Əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün qarşılıqlı maraq var

du və bu səfərin əməkdaşlığımızın perspektivlərinin müzakirəsi üçün yaxşı imkanlar yaratdığı bildirildi.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi ilə bağlı Sankt-Peterburqda geniş tədbirlərin keçirildiyi xatırlandı.

nunluqla qeyd edildi.

Görüşdə ticarət, iqtisadi, investisiya imkanlarının genişləndirilməsi, humanitar, mədəniyyət, təhsil sahələrində müvafiq qurumlar arasında əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi ilə bağlı məsələlər müzakirə olundu.

Əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün qarşılıqlı marağın olduğu bildirildi. Artıq 20 ildir ki, fəaliyyət göstərən Azərbaycan ilə Sankt-Peterburq şəhəri arasında iqtisadi və humanitar sahələrdə

Azərbaycan Prezidenti xəbərdarlıq edir Vaşinqton inandırmamağa çalışır

Aprelin 3-də ABŞ Dövlət katibi Antoni Blinken Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Prezidentin Mətbuat xidmətinin məlumatına görə, Antoni Blinken aprelin 5-də ABŞ, Avropa İttifaqı və Ermənistan arasında keçiriləcək üçtərəfli görüşün Azərbaycan tərəfində narahatlıq doğurduğuna dair xəbərlər aldığı və bu xüsusda Prezident İlham Əliyevə danışıq məsələyə aydınlıq gətirilməsini vacib hesab etdiyini deyib.

Dövlət katibi sözügedən görüşün əsas mahiyyətini Ermənistanın iqtisadi inkişafı məsələlərinin təşkil edəcəyinə diqqətə çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, onda olan məlumata görə üçtərəfli görüşün hazırlıq prosesində Ermənistanla hərbi dostluq və birgə hərbi təlimlərin keçirilməsi, Azərbaycan ilə sərhədyanı ərazilərdə hərbi infrastrukturun yaradılması, Avropa İttifaqının Avropa sülh mexanizmi xətti ilə və ABŞ büdcəsi hesabına Ermənistanın silahlandırılması kimi məsələlər də müzakirə olub. Dövlətimizin başçısı anti-Azərbaycan mahiyyəti daşıyan bu kimi addımların, o cümlədən Fransa tərəfindən də Ermənistanın silahlandırılması siyasətinin regionda silah yarışına rəvac verdiyini və təxribatlarla gətirib çıxaracağını vurğulayıb.

Telefon danışığı zamanı Antoni Blinken 5 aprel görüşünün Azərbaycana qarşı olmadığını vurğulayıb.

Söhbət əsasında Ermənistan ilə Azərbaycan arasında sülh danışıqlarına dair müzakirə aparılıb. Prezident İlham Əliyev xarici işlər nazirliyinin sülh müqaviləsinin mətni üzrə Berlinə aparılıqları danışıqların prosesini irəlilədirilməsi baxımından faydalı olduğunu və danışıqların sürətləndirilməsinə ehtiyac olduğunu deyib.

Həmçinin dövlətimizin başçısı Qərbdə Azərbaycanın Ermənistanla hücum etməkdə niyyətində olduğu barədə səsləndirilən itihamları tamamilə əsassız olduğunu vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyev aprelin 2-də Parisdə Antoni Blinken ilə keçirilən mətbuat konfransında Fransa xarici işlər

nazirinin yalan danışaraq, Azərbaycanı Ermənistanın ərazi bütövlüyünü tanımaqda və Ermənistanla qarşı təhlükə mənbəyi olmağa itiham etdiyini bildirdi.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın 2022-ci ildə Praqa görüşü zamanı qəbul edilmiş bəyanata və Alma-Ata bəyanatına sadıq olduğunu vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyevin qənaətinə görə, aprelin 5-də keçirilməsi planlaşdırılan ABŞ, Avropa İttifaqı və Ermənistan üçtərəfli görüşünün qeyri-şəffaf hazırlanması, qeyri-inküziv xarakter daşması və Azərbaycanın haqlı iradlarına baxmayaraq təxirə salınmaması Cənubi Qafqazda sülhə, əməkdaşlığa deyil, ayrıcı xətlərin və nəticə etibarilə gərginliyin yaranmasına gətirib çıxaracaq.

Söhbət zamanı Azərbaycan və ABŞ arasında ikitərəfli əməkdaşlıq məsələlərinə də toxunulub. Antoni Blinken bu ilin fevralda Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində Prezident İlham Əliyev ilə apardığı müzakirələri qeyd edərək, ölkəmizin müxtəlif sahələrdə Azərbaycan ilə əməkdaşlığı genişləndirmək niyyətində olduğunu vurğulayıb. O, həmçinin COP29 çərçivəsində iki ölkənin nümayəndə heyətlərinin təmaslarını qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində keçirilən görüşdə müzakirə olunan istiqamətlər üzrə Azərbaycanın da ABŞ ilə ikitərəfli əlaqələrinin inkişafında maraqlı olduğunu, COP29-un iqlim dəyişikliyi məsələləri və yaşıl texnologiyaların sahəsində ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanlar yaratdığı bildirib.

23 aprele gedən yol 19 gün qalırdı...

Aksiyanın 114-cü günü...

-Laçın-Xankəndi yolunun Şuşa ərazisindən keçən hissəsində təşkil olunan haqlı etiraz aksiyası 114 gün idi ki, davam edirdi. Ekofaallar hər zaman olduğu kimi, aprelin 4-nə keçən gecədən etibarən də yüksək fəallıq nümayiş etdiriblər.

-Xankəndidən Laçın istiqamətinə hərəkət edən Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə (BQXX) məxsus 1 yük, 8 minik avtomobili ərazidən maneəsiz keçib.

-Eyni zamanda Rusiya sülhməramlılarına məxsus 2 minik, 19 yük avtomobilinin Xankəndidən Laçın istiqamətinə səbəst hərəkəti təmin edildi.

Erməni ailələri aksiya ərazisindən maneəsiz keçib

-Sülhməramlılara məxsus dörd avtomobilin Xankəndidən Laçın istiqamətinə maneəsiz hərəkəti zamanı həmin avtomobillərin içərisində Qarabağda yaşayan erməni ailələri və uşaqları

olub. Bundan başqa, Xankəndidən Laçın istiqamətinə hərəkət edən Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə (BQXX) məxsus 1 yük, 8 minik avtomobili əks tərəfə geri qayıdıb.

Gecə saatlarında da fəallıq...

-Aksiya iştirakçıları gecə saatlarında da fəallıq göstər

riblər. Onlar ekoloji terrorun dayandırılması ilə bağlı Azərbaycan, ingilis və rus dillərində şüarlar səsləndiriblər.

-Aprelin 4-də aksiyanın təşkil olunduğu ərazidən hər iki istiqamətə Rusiya sülhməramlılarına və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə məxsus ümumilikdə 120-dən artıq avtomobil maneəsiz hərəkət edib.

Dünyada Azərbaycan və Türkiyə qədr hər cəhətdən bir-birinə yaxın olan digər iki dövlət tapmaq çətindir. Ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinə əsaslanan əlaqələrin zamanın sınağında uğurla çıxıb və indiyədək heç bir kənar qüvvə bu əlaqələrə hansısa bir formada zərər vura bilməyib. İki qardaş ölkə arasında siyasi dialoqun yüksək səviyyəsinə, liderlərin səmimi münasibətlərinə uyğun qurulan qarşılıqlı əlaqələr çoxvektorludur. Münasibətlərin mühüm istiqamətlərindən birini isə müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlıq təşkil edir. Elə bu günlərdə Prezident İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Administrasiyasının Müdafiə Sənayesi Komitəsinin sədri Haluk Görgünün rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinə qəbul edib. Nümayəndə heyətinə "ASELSAN" şirkətinin baş direktoru

Qardaşlığın gücü... Azərbaycan-Türkiyə hərbi əməkdaşlığı genişləndirilir

Azərbaycanla Türkiyənin hərbi sahədə əməkdaşlığının zəruriliyi müxtəlif səviyyələrdə dəfələrlə müzakirə olub. Bunu ilk növbədə qlobal miqyasda meydana çıxan çağırışlar dikte edir. Müasir dünyada ölkələr normal qaydada inkişafı təmin etməkdən ötrü tövbi müttəfiqlərə malik olmalıdırlar. Azərbaycan və Türkiyə belə tövbi müttəfiqlərdirlər. Onları ortaq tarix və köklü milli maraqlar birləşdirir. Qəbulda söhbət

KETSAN" şirkətinin baş direktoru Murat İkincinin, "Müdafiə Texnologiyaları və Mühəndislik" şirkətinin baş direktoru Özgür Güleriyün, "Türkiyənin Aviasiya və Kosmos Sənayesi - TUSAŞ" şirkətinin baş direktoru Temel Kotilin daxil olması hər iki tərəfin hərbi sahədə əməkdaşlığa böyük önəm verdiyini təsdiqləyir.

Türkiyənin güclü hərbi sənayesi

Türkiyə son 20 il ərzində öz inkişafında keyfiyyətə yeni bir mərhələ keçib. Qardaş ölkənin müdafiə sənayesi hazırda bütün dünya tərəfindən qəbul edilir. İnkişaf etmiş, müasir müdafiə sənayesinin qurulması Türkiyənin böyük uğurudur. Yüksək rəqabət imkanlarına malik olan bu müdafiə sənayesi uzun illər bundan sonra da Türkiyənin və onun müttəfiqlərinin təhlükəsizliyini təmin edəcək. Qəbulda söhbət zamanı Prezident İlham Əliyev Türkiyə hərbi sənaye kompleksinin məhsullarının keyfiyyət və səmərəliliyini görə artıq dünya səviyyəsində məşhurlaşdığını məmnunluqla qeyd edib.

Prezident İlham Əliyevin bugünkü Türkiyənin hərbi sənayesi barədə belə yüksək fikirlər ifadə etməsi təsədüf deyil. Son illərdə qardaş ölkə hərbi texnika istehsalında, sözün yaxşı mənasında dünyanı təəcübləndirməyi bacarıb. Türkiyənin Pilotsuz Uçuş Aparatları (PUA) istehsalında qazandıqı uğurlar hər kəsə məlumdur. Dünya miqyasında bu PUA-ların müştəriləri getdikcə artır. Hər bir ölkə öz ordusunu bu müasir silahla təchiz etməyə marağ göstərir. Qardaş ölkə artıq reaktiv pilotsuz qırıcısı "Bayraktar Kızılelma"-nın sınaq uçuşlarını uğurla həyata keçirib. "Bayraktar Kızılelma"-nın texniki parametrləri kifayət qədər genişdir. Bu reaktiv qırıcı hava-yer əməliyyatları ilə yanaşı, süni intellekt qabiliyyəti ilə həm də hava-hava tipli döyüş aparmağı imkanına malikdir. Ötən ilin aprelinde dünyanın ilk hərbi PUA gəmisi, eyni zamanda da Türkiyənin ən böyük hərbi gəmisi olan

"TCG Anadolu" ölkə donanmasının xidmətinə verilib. Dünyada bu miqyasda gəmiləri olan cəmi 12 ölkə var. Türkiyə sualtı qayıq layihəsinə də uğurla reallaşdırıb. Hələ 2015-ci ildə Yeni Tip Sualtı Qayıq Layihəsi çərçivəsində yerlilik göstəricisi yüksək olan "Type-214TN (Reis)" sinfinə məxsus sualtı qayıqların istehsalına başlayan Türkiyə 2017-ci ilin iyun ayında MİLDEN (Milli Sualtı Qayıq) layihəsinə start verib. 2023-cü ildə MİLDEN-in sınaq blokunun inşasına start verilməsi, 2025-ci ilə qədər layihələndirmə işlərinin başa çatdırılması və Gölcük Gəmiqayırma Zavodunda ilk gəminin istehsalına başlanması planlaşdırılır. İlk gəminin 2031-ci ilə qədər tamamlanacağı gözlənilir. MİLDEN haqqında çox məhdud məlumatlar mətbuatla paylaşılıb. MİLDEN-in havadan asılı olmayan hərəkət sistemində sahib olacağı açıqlanıb.

Türkiyə ən yeni nəsil texniki göstəricilərə malik qırıcı, helikopterlər və avtomobillər də istehsal edir. Türkiyə milli döyüş təyyarəsi "KAAN"-ı istehsal etməklə dünyada 5-ci nəsil qırıcı istehsal edən 5 ölkədən biri sayılır. "Hürjet" isə Türk Silahlı Qüvvələri üçün mövcud "F-16"-ları da əvəz edəcək - "KAAN" yerli sursatla təchiz ediləcək.

Bir müddət öncə isə Türkiyənin milli döyüş təyyarəsi olan "KAAN" ilk uçuşunu həyata keçirdi. "KAAN"-ın Ankara zonasında reallaşan uçuşu uğurla başa çatdı. Türkiyə bu təyyarəni ABŞ-in F-35 qırıcılarına alternativ olaraq istehsal edir. Bütün bunlar Türkiyənin hərbi sənayesinin parlaq nailiyyətləridir. Bu faktor beynəlxalq miqyasda qardaş ölkənin önəmli daha da artırır.

Heç bir halda təcavüzkarlıq mahiyyəti daşımayan hərbi əməkdaşlıq

Azərbaycanla Türkiyənin hərbi sahədə əməkdaşlığının zəruriliyi müxtəlif səviyyələrdə dəfələrlə müzakirə olub. Bunu ilk növbədə qlobal miqyasda meydana çıxan çağırışlar dikte edir. Müasir dünyada ölkələr normal qaydada inkişafı təmin etməkdən ötrü tövbi müttəfiqlərə malik olmalıdırlar. Azərbaycan və Türkiyə belə tövbi müttəfiqlərdirlər. Onları ortaq tarix və köklü milli maraqlar birləşdirir. Qəbulda söhbət

zamanı Azərbaycan-Türkiyə dostluq, qardaşlıq və müttəfiqlik əlaqələrinin bütün istiqamətlərdə, o cümlədən hərbi və müdafiə sənayesi sahəsində uğurla inkişaf etdiyi qeyd olub, Haluk Görgünün rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin ölkəmizə səfərinin əməkdaşlığımızın daha da genişlənməsi işinə töhfə verəcəyi vurğulandı.

Azərbaycanla Türkiyə arasında hərbi sahədə əməkdaşlığın tarixi qüdrə doğuran faktlarla zəngindir. Zamanında Nuru paşanın komandan təyin olunduğu Qafqaz İslam Ordusu tərəfindən Bakının daşnak-bolshevik işğalından azad edilməsi ölkəmizdə hər zaman minnətdarlıqla xatırlanır.

Tarixdən gələn bu ənənə 2002-ci ildə Bakıda imzalanan "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında təmənənsiz hərbi yardım haqqında Müqavilə" ilə daha da möhkəmləndirilib. Övvolki illər

də qazılan təcrübəyə istinad edilməklə imzalanmış bu sənəd iki dost ölkə arasında hərbi əməkdaşlığı daha da möhkəmləndirmək və Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrinin yenidən qurulması işinə yardım etmək məqsədi daşıyırdı.

Həmin dövrdə belə bir müqavilənin imzalanması Azərbaycan üçün bir növ zərurət idi. Müstəqilliyinin yaş az olan respublikamız müharibəyə cəlb olunmuşdu və torpaq itkilərinə məruz qalmışdı. Belə çətin dövərdə Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrinin möhkəmləndirilməsi

de qazılan təcrübəyə istinad edilməklə imzalanmış bu sənəd iki dost ölkə arasında hərbi əməkdaşlığı daha da möhkəmləndirmək və Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrinin yenidən qurulması işinə yardım etmək məqsədi daşıyırdı. Həmin dövrdə belə bir müqavilənin imzalanması Azərbaycan üçün bir növ zərurət idi. Müstəqilliyinin yaş az olan respublikamız müharibəyə cəlb olunmuşdu və torpaq itkilərinə məruz qalmışdı. Belə çətin dövərdə Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrinin möhkəmləndirilməsi

sine, döyüş qabiliyyətinin yüksəldilməsinə və texniki təchizatının gücləndirilməsinə böyük ehtiyac var idi. Bu ehtiyacı qarşılamaya yənə də qardaş Türkiyə gəldi. Bəhs olunan müqavilənin birinci bəndində Türkiyə Respublikası Hökuməti Azərbaycan Respublikası Hökumətinə 3.786.140.000.000 (üç trilyon yeddi yüz səksən altı milyard yüz qırx milyon) Türkiyə lirəsinə bərabər ABŞ dolları məbləğində təmənənsiz yardım edəcəyi nəzərdə tutuldu. İndiyədək icrası yüksək səviyyədə təmin olunan sənədə əsasən qardaş dövlət tərəfindən Silahlı Qüvvələrimizin avadanlıq və xidmət təchizatına əhəmiyyətli dərəcədə kömək göstərilib.

İki qardaş ölkə arasında hərbi əməkdaşlığın genişləndirilməsi heç bir halda təcavüzkarlıq mahiyyəti daşmır. Azərbaycan və Türkiyə öz qonşularına, ümumiyyətlə heç bir ölkəyə qarşı ərazi iddiaları sərgiləmir və ilhaq planları qurmur.

Hərbi əməkdaşlıq sahəsində uzun illər ərzində qazılan təcrübə, eləcə də yuxarıda bəhs etdiyimiz müqavilə iki qardaş ölkəni 2021-ci il iyunun 15-də Şuşa Bəyannaməsinin imzalanmasına apardı, desək, əsl haqiqəti ifadə etmiş olarıq. Qars Müqaviləsindən yüz il sonra iki dost və qardaş ölkə arasında imzalanan müttəfiqlik münasibətlərinə dair Şuşa Bəyannaməsi müstəsna siyasi və tarixi əhəmiyyət daşıyır. Prezident İlham Əliyev və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi ilə Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri ən yüksək zirvəyə yüksəlib.

Sənədə iki ölkənin bundan sonrakı müttəfiqliyinin və işbirliyinin mühüm istiqamətləri öz əksini tapıb. Şuşa Bəyannaməsində beynəlxalq müstəvidə birgə əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndirilməsi Azərbaycanın və Türkiyənin regional və beynəlxalq müstəvidə rolunun, çəkisinin artmasına müsbət təsir göstərir. Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq əməkdaşlıq, fəaliyyətin uzlaşdırılması, siyasi, hərbi iqtisadi-ticarət əlaqələri, həmçinin mədəniyyət, təhsil, idman, gənclər siyasəti kimi sahələr əhatə olunub. Meydana çıxan yeni çağırışlar fonunda hər iki ölkənin ümumi maraqlarının qorunmasında imkanların birləşdirilməsi, eləcə də müştərək marağ kəşf edən regional və beynəlxalq strateji məsələlərdə fəaliyyətlərinin qarşılıqlı şəkildə əlaqələndir

Dinlər və məzhəblərəarası dialoqda Azərbaycan təcrübəsi

Bəşər sivilizasiyasının inkişafı təzadı bir mərhələyə yüksəlib. Hazırda innovasiyaların intellektual və texnoloji inkişaf üçün geniş imkanlar və perspektivlər açdığı bir dövrdə yaşayırıq. Həyatımıza bir vaxtlar möcüzə təsiri bağışlayan elə yeniliklər daxil olub ki, bəşər övladı ancaq sükranlıqı bildirib bundan məmnun qala bilər. Bəşəriyyətin çatdığı yüksək məqam onu diqqət edir ki, insanlar aralarında tarixdə yaşanan milli, dini ədavəti unutsunlar. Bununla belə, dünyada elə məkrli qüvvələr peyda olublar ki, onlar məqsədlə şəkildə insanlar, xalqlar arasında milli və dini baxımdan ayırıcı xətlər yaratmağa, hətta eyni bir inanc daxilində məzhəb çəkişmələrini yenidən qızışdırmağa söy göstərirlər və bu istiqamətdə planlaşdırılmış fəaliyyətlər həyata keçirirlər. Təəssüf doğuran haldır ki, bir sıra hallarda ayrı-ayrı dövlətlər və bəzi beynəlxalq təşkilatlar da bu xordə yer alırlar və yanan odun üstünə yağ tökürlər. Müəyyən mərkəzlər tərəfindən məqsədlə şəkildə islamofobiya və ksenafobiya təzahürlərinin artması acı realılıqdır. Bu təzadı və ziddiyyətli mənşərdə Azərbaycanın ənənələrinə, milli-mənəvi dəyərlərə böyük önəm verməsi, dinlər və məzhəblərəarası barışıqda çalışması nümünəsi diqqət çəkir. Yeri gəlmişkən, ölkəmizin və dövlətimizin dinlərarası və məzhəblərəarası münasibətlərdə ortaya qoyduğu ibrətamiz mövqə aprelin 2-də Prezident İlham Əliyevlə Müsəlman Ağsaqqalları Şurasının Baş katibi Məhəməd Əbdülsalamı arasında Bakıda baş tutan görüşdə diqqət mərkəzində olub və yüksək dəyərləndirilib.

Qədim tarixə malik Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlər sisteminin formalaşmasında və zənginləşməsində İslam dini mühüm rol oynayıb. VII-VIII əsrlərdən etibarən xalqımızın həyat tərzini, mədəniyyətini, məişəti bəşəriyyəti səfərlə, birləşən İslam dini ilə sıx vətəndəşlik və təbii ki, bu dinin çağırışları xalqımızın həyata baxışının, yaşama fəlsəfəsinin formalaşmasına öz müsbət təsiri göstərib. Eyni zamanda, ölkə ərazisində mövcud olan Əshabi-Kəhf ziyarətgahı, Bibiheybət məscid-ziyaretgah kompleksini, Gəncə "İmamzadə" kompleksini və digər çoxsaylı abidələr Azərbaycanın İslam dini-mədəni dəyərlər sisteminə əhəmiyyətli töhfəsi kimi qiymətləndirilə bilər. 743-cü ildə inşa edilmiş, Azərbaycan xalqı tərəfindən qorunmuş və bir neçə il bundan əvvəl əsaslı şəkildə bərpa edilmiş Şamaxı Cümə məscidi bizim böyük sərvətimizdir. Bu məscid onu göstərir ki, Azərbaycan qədim İslam diyarıdır.

Keçmiş sovet rejimi Azərbaycanın da tərkibində olduğu ittifaqın ərazisində digər dinlər kimi, İslam dininə də sort qadağalar qoymuşdu. Ancaq xalqımız bu qadağalara baxmayaraq 70 il ərzində etiqadını, İslam dininə sadiqliyini qəlbində qoruyub saxladı. Azərbaycan ödənin doxsanıncı illərinin əvvəllərində müstəqillik qazandıqdan sonra adət-ənənələrimizə, o cümlədən də İslam dininə münasibət tamam dəyişdi. Müstəqil Azərbaycan milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və daha da zənginləşdirilməsi siyasətinin, hər cəhətdən nümünəvi olan dövlət-din münasibətlərinin əsası Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. O, xalqın təkidli tələbi ilə 1993-cü ilin yayında ikinci dəfə Azərbaycanın siyasi hakimiyyətinə qayıtdıqdan sonra respublikamızda xalqın milli-mənəvi-dini dəyərlərinin qorunub saxlanılmasına və daha da zənginləşdirilməsinə, respublikamızda tolerantlıq ənənələrinin möhkəmlənməsinə böyük həssaslıqla yanaşılmağa başlandı. Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illərdə Bakıda və bölgələrdə 500-dən artıq məscid tikilib, yüzlərlə məscid isə yüksək səviyyədə təmir olunaraq inanclı insanların istifadəsi-

Milli-mənəvi-dini dəyərlərə möhkəm sadiqlik

nə verilib. Prezident Heydər Əliyevin 21 iyun 2001-ci il tarixində imzaladığı müvafiq fərmanla Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılıb.

Son 20 ildə isə Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu nümünəvi dövlət-din siyasəti Prezident İlham Əliyev tərəfindən eyni ardıcılıqla davam etdirilib. O cümlədən ölkə ərazisində dini abidələrin, məscidlərin, ibadət-gəhərlərin bərpası istiqamətində mühüm işlər görülüb. Əgər SSRİ dövründə Azərbaycanda cəmi 17 məscid fəaliyyət göstərirdisə, indi onların sayı iki minə ötüb, həmçinin ölkə ərazisində 700-dən çox pir və ziyaretgah fəaliyyət göstərir. Hazırda respublikamızda təxminən 300 məscid dövlət tərəfindən tarixi abidə kimi qorunur. Bibiheybət məscid-ziyaretgah kompleksini, Təzəpir məscidi, İcərişəhər Cümə və Həzrət Məhəməd məscidləri, Əjdərbəy məscidi, Şamaxı Cümə məscidi, Gəncə "İmamzadə" kompleksini və onlarla digər dini abidə və məscid dövlət tərəfindən əsaslı şəkildə təmir və bərpa edilərək dindarların istifadəsinə verilib. Şamaxı rayonunun Dəmirçi kəndindəki qədim məscidin bərpası da başa çatdırılıb. Cənubi Qafqazda ən böyük məscid 26 dekabr 2014-cü il tarixində məzh Azərbaycanada istifadəyə verilib. Bu məscid ulu öndər Heydər Əliyevin adını daşıyır.

Ölkə ərazisində tarixi dini abidələrin bərpasında Cənubi Qafqazda ən böyük ictimai təşkilatı olan Heydər Əliyev Fondu da yaxından iştirak edir. Bu məqamda qeyd edək ki, Azərbaycanın çoxlu sayda tarixi-mədəni-dini abidəsi Ermənistanın aparıcı işğalçı siyasəti nəticəsində düşmənlərin əlinə keçmişdi. Həmin abidələr otuz illik işğal dövründə ermənilər tərəfindən vəhşicəsinə dağıdılıb və yaxud təhqirlərə məruz qalıb. Yuxarıda bəhs olunan görüşdə Prezident İlham Əliyev işğal dövründə Ermənistan tərəfindən Azərbaycanın mədəni-mədəniyyət nümünələrinin, həmçinin İslam dininə aid ibadət ocaqlarının dağıdıldığını, bu xüsusda həmin ərazilərimizdə olan 67 məsciddən 65-nin tamamilə darmadağın edildiyi-

nə diqqət çəkib. Hazırda Vətən müharibəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı quruculuq-bərpa işləri həyata keçirilir. O cümlədən ermənilər tərəfindən dağıdılmış dini abidələrimizin ikinci həyat verilir. Onlar tarixi fotolara istinad edilməklə bərpa olunur. Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə bu şəərəli missiyalı Heydər Əliyev Fondu öz üzünə götürüb. Artıq bir sıra abidələrin bərpası tamamlanıb, digərlərində isə işlər intensiv şəkildə davam etdirilir.

Ölkəmizdə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondunun yaradılması bu sahədə dövlət dəstəyinin növbəti təzahürüdür. Fond dövlət başçısının 10 oktyabr 2017-ci il tarixində imzaladığı müvafiq fərmana əsasən yaradılıb. Mütəxəssislər Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondunun yaradılması ölkədə mövcud dini konfessiyaların dəstəklənməsi, mənəvi dəyərlərin qorunması və inkişafı, habelə bu sahədə dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi istiqamətində mühüm addım kimi dəyərləndirirlər. Fond mənəvi dəyərlərin qorunmasına və inkişafına, bu sahədə sosial layihələrin reallaşdırılmasına, habelə vətəndaşların dini etiqad azadlığının həyata keçirilməsinə dəstək göstərir.

1 noyabr 2019

Azərbaycan İslam həmrəyliyinə möhkəmlənməsinə davamlı töhfələr verən ölkədir

Azərbaycanın qısa müstəqillik tarixində bütün müsəlman dünyasının nüfuzlu ölkələrindən birinə çevrilməsi son dövrdə qürurverici haldır. Respublikamız öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra keçmiş sovet respublikaları arasında ilk olaraq İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv olmaq barə-

təmhüquqlu üzv qəbul edilib. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı 1969-cu ildə müsəlman ölkələri arasında həmrəyliyin və əməkdaşlığın gücləndirilməsi, İslam dəyərlərinin və irsinin qorunması məqsədilə təsis edilib. Qurum 2011-ci ilədək İslam Konfransı Təşkilatı adlandırılıb. Baş qərargahı Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində yerləşən qurumun hazırda 57 üzvü var. Təşkilat BMT yanında müşahidəçi statusa malikdir. İƏT-in fəaliyyət istiqamətləri üzrə siyasi qərarlar üç ildən bir keçirilən İslam Zirvə görüşündə qəbul edilmiş qərarların icrası nəzərdə keçirilir. Təşkilatın icraedici orqanı Baş Katiblikdir. Baş Katibliyə üzv dövlətlər tərəfindən beş illik müddətə seçilən Baş katib rəhbərlik edir. Ötən dövrdə Azərbaycan təşkilatla sıx əlaqələr qurub. Eyni zamanda, qurum ölkəmizin ərazi bütövlüyünə davamlı dəstək ifadə edib.

Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli siyasi iradəsi

də müraciət ünvanı ilə 1991-ci il dekabrın 8-də qurumun Dakarda keçirilmiş dövlət və hökumət başçıların 5-ci konfransında təşkilatla əməkdaşlıq üçün qəbul edilmiş qərarların icrası nəzərdə keçirilir. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı 1969-cu ildə müsəlman ölkələri arasında həmrəyliyin və əməkdaşlığın gücləndirilməsi, İslam dəyərlərinin və irsinin qorunması məqsədilə təsis edilib. Qurum 2011-ci ilədək İslam Konfransı Təşkilatı adlandırılıb. Baş qərargahı Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində yerləşən qurumun hazırda 57 üzvü var. Təşkilat BMT yanında müşahidəçi statusa malikdir. İƏT-in fəaliyyət istiqamətləri üzrə siyasi qərarlar üç ildən bir keçirilən İslam Zirvə görüşündə qəbul edilmiş qərarların icrası nəzərdə keçirilir. Təşkilatın icraedici orqanı Baş Katiblikdir. Baş Katibliyə üzv dövlətlər tərəfindən beş illik müddətə seçilən Baş katib rəhbərlik edir. Ötən dövrdə Azərbaycan təşkilatla sıx əlaqələr qurub. Eyni zamanda, qurum ölkəmizin ərazi bütövlüyünə davamlı dəstək ifadə edib.

Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin qətiyyətli siyasi iradəsi

Dinlər və məzhəblər arasında ən kiçik ixtilafı belə istisna olunur

Azərbaycan millətlərəarası və dinlərarası dialoq baxımından da nümünəvi bir ölkə kimi fərqlənir. Onilliklərin ərzində qonşu dövlətin işğalçılıq siyasətindən əziyyət çəkmiş Azərbaycanın hazırkı narahat dünyada sivilizasiyalararası dialoqa, multikultural dəyərlərin qorunmasına verdiyi töhfələr xüsusilə diqqətə layiqdir. Azərbaycan elə bir məkandır ki, burada milli-dini-irqi müxtəliflik insanlar arasında fərq yaradan, kimlərsə üstünlük verən və yaxud kimləri isə alçaldan amil kimi çıxış etmir. Əksinə burada tolerantlıq, milli-dini-irqi müxtəliflik cəmiyyətin əsas və üstün dəyəri kimi təqdim olunur. Azərbaycan öz üstünlüyünü ölkənin çoxmədəniyyətli və çoxkonfessiyalı olmasında görür. Respublikamızda İslam dininə aid tarixi-dini abidələrin bərpasına dövlət vəsaiti ayırıldığı kimi, digər dinlərlə bağlı abidələrdə də eyni yanaşma tətbiq olunur. Məsələn, ölkəmizdə dövlət həmçinin rus pravoslav, katolik, alban kilsələrinin ti-

kintisində və bərpasına da öz dəstəyini göstərir. Ələmətdər haldır ki, Prezident İlham Əliyev həmin abidələrin bərpadan sonra açılışına şəxssən qatılaraq xeyir-duasını və tövsiyələrini verir.

Bir sıra dövlətlərdə müşahidə edilən məzhəblərəarası çəkişmələrə də ölkəmizdə heç bir əsas yoxdur. Ümumiyyətlə, respublikamızda məzhəblərəarası ixtilafın ən kiçik təzahürünə belə rast gəlinmir. Prezident İlham Əliyev tərəfindən elan olunmuş "Multikulturalizm ili" çərçivəsində 2016-cı il yanvarın 15-də Bakıda Heydər məscidində qılınan vəhdət namazı da ölkəmizin İslam həmrəyliyinə daha da güclənməsinə verdiyi mühüm töhfələrdən biri kimi dəyərləndirilir. Xatırladaq ki, həmin mərasimdə məzhəbdən asılı olmayaraq bütün müsəlmanlar bir araya gələrək eyni vaxtda, bir yerdə namaz qılıb, dualar ediblər.

Mübariz ABDULLAYEV

Fransa Azərbaycana qarşı qərəzli mövqeyini davam etdirir. Rəsmi Paris Ermənistanın maraqlarına xidmət edərək ölkəmiz haqqında böhtan kampaniyası aparır. Aprelin 2-də Fransanın Avropa və xarici işlər naziri Stefan Sejnurnenin Parisdə ABŞ Dövlət katibi ilə birgə mətbuat konfransı zamanı Azərbaycana qarşı səsləndirdiyi əsassız iddialar bunu bir daha təsdiqləyir. Belə ki, fransız nazir görüşdə "Biz bu gün Azərbaycan təhdidlərinə məruz qalan Ermənistanın ərazi bütövlüyündən danışıq və Bakının ritorikasının getdikcə ifrata doğru gətdiyini nəzərə alsaq, bundan nə qədər narahat olduğumuzu bildirmək istəyirəm" deyib.

Fransa XİN rəhbərindən gülünə açıqlama

O, erməni sevgisini davam etdirərək bunları deyib: "Biz Ermənistanla qarşı gətdikcə daha çox saxta ittihamlar görürük. Ermənistan yəqin ki, regionda münasibətin qarşısını almaq istəyən və buna cəhd edən yeganə ölkədir. Əgər daha yaxından baxsaq, Rusiya və Ukrayna ilə baş verənlərlə çoxlu ümumi oxşarıqlar tapacağıq və düşünürəm ki, Bakıda keçiriləcək COP29-dən altı ay əvvəl buna diqqət yetirməliyik". Əslində, Fransa XİN rəhbərinin

ABŞ Dövlət katibi ilə mətbuat konfransında Azərbaycanla bağlı səsləndirdiyi bu iddialar Fransanın ölkəmizə qarşı qərəzliliyini, bütün imkanlardan istifadə edərək Azərbaycanı hədəfə götürmək niyyətini, ümumilikdə Cənubi Qafqazda kövrək sülhü pozmağı və regionu yeni münaqişə ocağına çevirmək istəyini nümayiş etdirir. Nazir Sejnurnenin guya regionda münaqişənin qarşısını almaq istəyən yeganə ölkənin Ermənistan olduğunu deməsi absurd olduğu qədər də gülüncüldür. Çünki Cənubi Qafqazda münaqişəni yaradan məzh Ermənistan olub. Bu ölkə 30 il Azərbaycan torpaqlarını işğal altında saxlayıb. Fransa Azərbaycanı ittiham etməkdənsə, Afrika və Yaxın Şərqdə həyata keçirdiyi aqressiv kolonializasiya siyasətinin gətirdiyi fəlakətlərdən nəticə çıxarmalı, öz müstəqilliyinə qovuşmaq istəyən koloniallarda fəallara qarşı təzyiqlər, təcib və cəzalandırma metodlarından, həmin xalqların müstəqillik uğrunda mübarizələrinə qarşı aqressiv tədbirlərdən əl çəkmək haqqında düşünməlidir.

Azərbaycan XİN: Stefan Sejnurnenin əsassız iddiaları Fransanın bölgədəaçıq-aşkar gərginlik yaratmaq niyyətini göstərir

Yeri gəlmişkən, Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyi də hesab edir ki, Stefan Sejnurnenin Parisdə ABŞ Dövlət katibi ilə birgə mətbuat konfransı zamanı Azərbaycana qarşı səsləndirdiyi əsassız iddialar növbəti dəfə Fransanın bölgədə açıq-aşkar gərginlik yaratmaq və sülh prosesinə mane olmaq söylərinin bariz nümunəsidir. XİN-in mətbuat katibi Ayxan Hacızadə bildirib ki, Azərbaycan ərazilərini 30 ilə yaxın müddətdə işğal altında saxlayan, bir milyona yaxın azərbaycanlıyı öz doğma torpaqlarından didərgin salan, kütləvi qırğınlar və insanlıq oleyhinə cinayətlər törədən Ermənistanın Fransa tərəfindən sülhpövrə ölkə kimi təqdim edilməsi bu ölkənin həm vasitəçiliyi döv-

ründə, həm də 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra yürütdüyü siyasətin nə qədər saxta olduğunu nümayiş etdirir. Bununla yanaşı, Ermənistanın geniş şəkildə silahlanmasını həyata keçirən, bölgədə militarizmi təşviq edən Fransa tərəfinin Azərbaycanı aqressiv ritorikada təqsirləndirməsi qəbul edilməzdir. "Azərbaycanın BMT-nin İq-lim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının 29-cu sessiyasına (COP29) ev sahibliyi kimi məsul vəzifəni yerinə yetirdiyi bir dövrdə, ölkənin imicinə xələl gətirmək məqsədilə gəldən və sodrliyimizi hədəf alan bu kimi çağırışlardan çəkinilməsinin

Fransa və dünyamız üçün daha faydalı olacağını hesab edirik. Məzh Fransa kimi ölkələrin son 30 ildə Ermənistanın təcavüzünü ört-basdır edən siyasətinin heç bir fayda vermədiyini hər kəsə aydın olmalıdır. Bununla Fransa tərəfi anlamalıdır ki, onun

tərəfindən həyata keçirilən bu kimi destruktiv fəaliyyətə nə qədər ki, son qoyulmayıb, bu həm Fransanın zərərlə görmüş imicinə, həm də hər vətəndaşın ədalətli Ermənistanla xeyir görməyəcəyi", - deyər Ayxan Hacızadə qeyd edib.

Olan Ermənistanla olacaq

Fransanın indiki mövqeyi Cənubi Qafqazda sülhə və təhlükəsizliyə böyük təhdiddir. Ermənilərin maraqları naminə bu ölkə beynəlxalq hüquqa hörmətsizlik edir, bəşəri dəyərləri ayaqlar altına atır. Bu, o deməkdir ki, Fransa hökuməti və parlamenti, bu ölkənin ayrı-ayrı siyasi dairələri uzun illərdir açıq irqçi, Azərbaycanofob, türkofob və islamofob fəaliyyət nümayiş etdirirlər. Bu yanaşma artıq Fransanın dövlət siyasəti səviyyəsinə çatıb. Fransa başa düşməlidir ki, ona Cənubi Qafqazda neokolonia-

lizm siyasəti həyata keçirməsinə imkan verilməyəcək və bu siyasət, eləcə də regionda vəziyyətin gərginləşməsinə yönəlmiş əməllərinin fəsadlarını həm özü, həm də ciddi cəhdlə müdafiə etməyə çalışdığı Ermənistan yaşamağa məcbur olacaq. Fransanın yürütdüyü aqressiv siyasət və destruktiv fəaliyyət rəsmi Parisin onsuz da sarsılmış imicinə daha da korlayır və Ermənistanın çıxılmaz vəziyyətini daha da dərinləşdirir.

NARDAR

Ölüm saçı qurğular!

Hər il 15 milyon insan mina qurbanı olur...

Yegana BAYRAMOVA

2005-ci ildən etibarən hər il aprelin 4-ü Beynəlxalq Mina Xəbərdarlığı Günü kimi qeyd olunur. Minalar münasibətinə bitməsindən illər sonra da dinc insanlara və iqtisadiyata zərər verərək təhlükəli vəziyyət yaradır. Bu gün dünyanın 78-dən çox ölkəsi ölkəsi minalarla çirklənib və hər il 15 milyon insan bu partlayıcı qurğuların partlaması nəticəsində ölümlə və sayısız-hesabsız insan sığışdırılır. Mina qurbanlarının 80 faizi mülki şəxslərdir, ən çox təsirlənən yaş qrupu isə uşaqlardır.

Partlayışların əksəriyyəti sülh dövründə baş verir. Beynəlxalq Minaların Qadağan Edilməsi Kampaniyası vasitəsilə təşkil olunan bir sıra təşviqat qruplarının təzyiqi ilə 1997-ci ildə Piyada Əleyhinə minaların istifadəsi, yığılması, istehsalı və köçürülməsinin qadağan edilməsi dair konvensiya imzalanıb. Ottava müqaviləsi adlanan razılaşmaya bu günə qədər 164 dövlət qoşulub.

Mina torpağın altında gizlədilər və piyadalar, nəqliyyat vasitələri və tanklar üzərindən keçdiyi zaman partlayaraq onları öldürmək, sıradan çıxarmaq və ya məhv etmək üçün hazırlanmış partlayıcı qurğudur. Hədəf qurğunun üzərindən keçərkən tipik olaraq təzyiqlə avtomatik partlayır, bəzən digər partlama üsullarından da istifadə edilir. Hədəflər minanın birbaşa partlamasından, partlayış nəticəsində ətrafa saçılan qəlpələrdən və ya hər ikisindən zərər görə bilərlər.

Ən çox minalanmış ölkə...

Hazırda Ukrayna ərazisi ən çox minalanmış ölkə hesab edilir. "Sky news"-ün məlumatına görə, Ukrayna bu siyahıda həttə Əfqanıstan və Suriya da geridə qoyur. Ekspertlərin təxmini hesablamalarına görə, ölkə ərazisinin 40 faizdən çox hissəsinə tank və piyada əleyhinə minalar basdırılıb. Həmçinin partlamamış silah-sursat təhlükəsi də bura daxildir.

Mütəxəssislər minalardan təmizlənmə üçün ən azı 1 il vaxt tələb olduğunu bildirir. Amma müharibənin davam etdiyini nəzərə alsaq, bu müddət daha uzun görünür.

Hansı minalar var?

Minalar tank və piyada əleyhinə olur, müasir minaların isə müxtəlif növləri mövcuddur. Mürəkkəb quruluşa malik infraqırmızı şüa və ya elektrik siqnalı işə düşən, ağırlığın təsirinə partlayan minalar da var. Mexaniki təsir nəticəsində və ya ağırlıq altında partlayan minaların istehsalı daha ucuz başa gəldiyindən bu tip minalar daha çox yayılıb.

Minaların müxtəlifliyinə rəğmən, tank əleyhinə minaların əksəriyyətini piyada əleyhinə minalardan fərqləndirən əsas cəhət minanı işə sala biləcək çəki, ağırlıq həddidir. Belə ki, piyada əleyhinə mina ayaq altında və ya insan ona toxunarkən partlayarsa, tank əleyhinə minanın işə düşməsi üçün ona təsir göstərən ağırlıq qüvvəsi ən azı 130-150 kilodan çox olmalıdır. Tank əleyhinə minaların əksəriyyəti üçün isə bu göstərici 200 kiloqram təşkil edir.

Odur ki, tank əleyhinə minanın dağdıcısı güc piyada əleyhinə minanın gücünü qat-qat üstələsə də, insan üçün daha təhlükəli məhv sonucudur. Piyada əleyhinə minaların müəyyən növləri insanı öldürməyə yox, onu məhv sığışdırmağa hesablanıb.

Minalar necə axtarılır?

Torpağa basdırılmış minanı aşkar etmək üçün mina detektorundan istifadə olunur. Həmin detektorlar minanın metal hissəsindən qayıdan elektromaqnit siqnalı tutaraq basdırılmış minanın yerini aşkar edir. Müasir dövrdə minaların ərazidə yerləşdirilməsi mexanikləşdirilmiş qurğular vasitəsilə həyata keçirilir, çox vaxt bu proses hərbi mühəndislər tərəfindən məsafədən idarə olunur.

Metal gövdəsi olan minalardan fərqli olaraq müasir piyada əleyhinə minaların əksəriyyəti plastik materiallardan hazırlanır, tərkibində metal hissələrinin ölçüsü isə kiçik olur. Minalanmış sahələr səpələnmiş qəlpə, giliz, işlənmiş güllə və mərmir qalıqları minaların metal detektorlarla aşkarlanmasını xeyli əngəlləyir. Belə ki, ətrafdakı metal qırıntılarından qayıdan elektromaqnit dalğalar piyada əleyhinə minadan gələn zəif siqnalı seçməyə imkan vermir.

Metal detektordan istifadə edilə bilmədiyi halda mina axtarışı işində bəzi heyvanların itti idyuuma qabiliyyətlərindən də istifadə olunur - söhbət ilk növbədə xüsusi təlim keçmiş itlərdən gedir.

Böyük ərazilərdə minaların axtarışı məsafədən idarə olunan və ya robotlaşdırılmış maşınlar vasitəsilə də aparıla bilər. Lakin bu cür maşınlar minalanmış sahəni təmizləyəndən sonra, sonda həmin ərazi yenə də mütəxəssis-istehkamçı tərəfindən yoxlanmalıdır.

Minaxtarma işində heyvanlardan - itlərdən və son zamanlarda siçovullardan istifadə olunması təsadüfi deyil. Minalar arasında insan üçün ən təhlükəli piyada əleyhinə minalardır, onları isə adi metal detektoru ilə aşkar etmək isə çox çətindir, çünki bu cür minanın gövdəsi plastik materiallardan hazırlanır.

Minanın hazırlandığı material plastik olsa da, bütün minalardakı partlayıcı maddənin tərkibi təxminən eyni kimyəvi maddələrdən ibarətdir. Həmin maddələri idyuuma qabiliyyəti güclü olan xüsusi təlim keçmiş itlərin köməyi ilə aşkar etmək mümkündür.

1990-cı illərin sonlarından başlayaraq mina axtarışı işində mütəxəssislər siçovulların idyuuma qabiliyyətlərindən də istifadə etməyə başlayıb. İtlərin istifadəsiyə müqayisədə siçovullardan istifadə daha ucuz, faydalı iş əməli isə daha yüksəkdir.

Mina axtarışı işində istifadə olunan siçovullardan heç biri indiyədək zərər çəkməyib. İlk belə təcrübə Tanzaniyada həyata keçirilib və Qambiya siçovullarına mina axtarmaq öyrədilib. Minaları və partlamamış bombaları axtarıb tapmaq bacarığını bu siçovullara Belçikanın Apopo qeyri-hökumət təşkilatı öyrədir.

Təşkilat siçovullara metal deyil, partlayıcıların içindəki kimyəvi birləşmələrin iyini tanımağı öyrədir. Bu, o deməkdir ki, siçovullar metal qırıntılarını iyləməyə vaxt itirmədən kimyəvi partlayıcı maddələri aşkar edir və beləliklə, mina tapmaq prosesi daha sürətli olur. Siçovul partlayıcı tapdıqda, komandada işləyən insanları xəbərdar etmək üçün pəncəsi ilə yer qazmağa başlayır.

Təşkilatın bu sahədə 20 illik təcrübəsi var və məlumata görə, həmin dövr ərzində "bir dənə də olsun siçovul" minadan zərər çəkməyib. İnsan çəkisində nisbətən siçovulların çəkisinin yüngül olması onları partlayış təhlükəsindən qoruyur. Onların aşkar etdikləri minalar partlamır.

Siçovullara minanı idyuuma ilə aşkarlamaq öyrədilib. Siçovul mina ilə rastlaşanda torpağı qazmağa başlayır. Qambiya siçovulunun çəkisi 1,5 kilodan azdır, bu səbəbdən də mina işə düşür. Minaxtaran siçovullar Mozambik, Kamboca, Tailand, Vyetnam və Laosda minlərlə insanın həyatını xilas edib.

Tennis kortu boyda sahədə basdırılmış minaların aşkar edilməsi üçün minaxtaran siçovula cəmi yarım saatdak vaxt tələb olunur. Minaxtaran istehkamçı mütəxəssis üçün bu işi görməyə bir neçə gün vaxt tələb oluna bilər.

Onlarla piyada əleyhinə mina aşkar etmiş minaxtaran siçovul 2021-ci ildə qızıl medalla təltif olunub. "Magawa" adlı Afrika siçovulu bu mükafata Kambocadakı minalanmış ərazilərin minalardan təmizlənməsi işində iştirakına görə layiq görülüb. "Magawa" 2022-ci ilin yanvarda 8 yaşında vəfat edib. O, 7 yaşında olanda səhərlər yalnız yarım saat işləyirdi. Bu siçovul Tanzaniyada bir illik hazırlıq kursu keçib. Partlama riski olmayan gəmirici karyerası ərzində 70-dək mina və partlamamış hərbi sursat aşkar edib. 2020-ci ilin sentyabrında Britaniyanın PDSA xeyriyyə təşkilatı "Magawa"ya qızıl medal verib.

Qeyd edək ki, 1943-cü ildən bəri PDSA müharibə dövründə şücaət göstərmişlərə görə fərqlənən heyvanlara və 2002-ci ildən bəri sülh dövründə xüsusi qəhrəmanlıq göstərən heyvanlara mükafatlar təqdim edir. "Magawa" PDSA medalını alan ilk siçovul idi. Əvvəlki qaliblərin hamısı isə it olub.

Bir gündə iki hadisə - 4 yaralı

Mina qurbanlarının sayı artır

Nardar BAYRAMLI

Azərbaycan dünyada ən çox mina ilə çirkləndirilən ölkələrdən biridir. Ermənistan 30 illik işğal dövründə çoxlu sayda hərbi cinayətlər törədib ki, bunların sırasında mina terroru da əsas yerlərdən birini tutur. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycanın qarşılaşdığı ən böyük problemlərdən biri də işğaldan azad olunmuş ərazilərini minalar və partlamamış hərbi sursatlardan təmizləməsidir. Bu problemi hökumət strukturları, xüsusilə də dövlətimizin başçısı, vətəndaş cəmiyyəti təsisatları, qeyri-hökumət təşkilatları, mətbuat daim diqqət mərkəzində saxlayır və bütün müvafiq platformalarda Azərbaycanın qarşılaşdığı problem beynəlxalq aləmə çatdırılır. Azərbaycan ərazilərində kütləvi şəkildə minalar və digər partlayıcı qurğuların yerləşdirilməsi bərpə və yenidənqurma işlərinin əngəlsiz şəkildə irəliləməsi üçün ciddi maneə olaraq qalır. Bu, otuz illik məcburi köçkünlükdən sonra öz evlərinə qayıdan şəxslər üçün təhlükə yaradır.

Cəmi 25 faiz döqiqlik...

Məlumdur ki, müharibə başa çatandan sonra Ermənistan mina xəritələrinin bir hissəsini Azərbaycan tərəfinə təhvil verməmişdir. Lakin araşdırmalar nəticəsində məlum oldu ki, erməni tərəfinin təqdim etdiyi xəritələrin cəmi 25 faiz döqiqlikdir. Rəsmi Bakı dəfələrlə Ermənistanı düzgün xəritələrin verilməsi ilə bağlı çağırış edib. Fevralın 12-də isə Azərbaycan Respublikası Minatəmizləmə Agentliyindən (ANAMA) verilən məlumata görə, Ermənistan tərəfi Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində mövcud olan mina sahələrinə dair 8 ədəd formulyarı Azərbaycan tərəfinə təqdim edib. Təqdim olunan formulyarlar əsasən Kəlbəcər rayonu Murovdağ silsiləsinə əhatə edən minalanmış ərazilərə dair qeydlərdən ibarətdir. Məlumatda qeyd edilir ki, normativ texniki qaydalar əsasında mina sahələrinin formulyarlarında istinad nöqtələri, basdırılmış minaların növləri, sayları, ara məsafələri, basdırılma və gizlətmə üsullarına dair məlumatlar qeyd olunur. Lakin əvvəl olduğu kimi son təqdim edilən formulyarlarda da məlumatlar qeyri-dəqiq, etibarsız və natamam əksə olunub. Formulyarlar üzərində təhlil və əməl işləri aparıldıqdan sonra qeyd edilən məlumatların real mina sahələri ilə uzlaşmadığı, istinad nöqtələrinin koordinatlarının yanlış və yarasız olduğu müəyyən edilib.

Ağdam və Tərtərdə mina partlayışı

Ümumilikdə mina sahələrinə dair Ermənistan tərəfindən təqdim edilən formulyarlar keçmiş təmas xətti boyu ərazilərin bir qismini əhatə edir. Keçmiş təmas xəttinin Xocavənd, Tərtər və Goranboy rayonları ərazisindən keçən hissəsi, habelə 2020-ci ilin noyabr ayında geri çəkilən zaman Ermənistan hərbi birləşmələri tərəfindən minalanmış ərazilər barədə məlumatlar hələ də təqdim edilməyib.

Məhz bu səbəbdən də, mina qurbanlarının sayı artmaqda davam edir. Belə ki, aprelin 2-də mina partlaması

nəticəsində Ağdam rayonunun işğaldan azad edilmiş Sarıcalı kəndi ərazisində minatəmizləmə işləri apararaq Azərbaycan Respublikası Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) əməkdaşları 1987-ci il təvəllüdü Əliyev Xəyyam Qəmbər oğlu xəsarət alıb və istifadə olunan texnikaya maddi ziyan dəyib. Hazırda Xəyyam Əliyevin vəziyyəti qənaətbəxşdir. Ağdam rayon prokurorluğunun əməkdaşları tərəfindən hadisə yerinə baxış keçirilib, digər zəruri prosessual hərəkətlər aparılıb. Faktla bağlı araşdırma aparılıb.

Həmin gün Tərtər rayonunun Çaylı kəndi ərazisində də mina hadisəsi baş verib, 3 nəfər xəsarət alıb. Bu barədə Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyi (DİN), Baş Prokurorluğu və Minatəmizləmə Agentliyi-

nin (ANAMA) mətbuat xidmətlərinin yaydığı birgə məlumatda qeyd olunub ki, 1969-cu il təvəllüdü İsmayilov Polad Aliş oğlu, 1992-ci il təvəllüdü Tağızadə Arzuman Əhliman oğlu və 2006-cı il təvəllüdü Bağirov Elmir El-nur oğlu keçmiş təmas xəttində, minalardan təmizlənməmiş ərazidə heyvan otarkən baş verən mina partlayışı nəticəsində xəsarət alıblar. Faktla bağlı Tərtər Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılıb.

DİN, Baş Prokurorluq və ANAMA bir daha vətəndaşları təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməyə, bələd olmadıqda ərazilərə daxil olmamağa və təhlükə bildirən bütün əlamətlərə diqqətlə yanaşmağa çağırıb.

Mina qurbanlarının sayı 350 nəfərə çatdı

Mina hadisəsi ilə bağlı Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin "X" hesabında paylaşım edilib. Bildirilib ki, Ermənistan tərəfinin vaxtilə işğal etdiyi ərazilərdə yerləşdirildiyi minaların partlaması 2020-ci ildəki 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra 350 günahsız insanın mina qurbanına çevirib. "Bu gün daha 4 nəfər minanın qurbanı olub. Ermənistan tərəfinin minalanmış ərazilərdə döqiq xəritələrin verməkdən imtina etməsi Azərbaycan ərazilərində genişmiqyaslı təmir-bərpə işlərinin aparılması ilə yanaşı, məcburi köçkünlərin öz evlərinə qayıtmasına maneə olur, o cümlədən regionda sülhyaratma prosesinə xələf gətirir. Beynəlxalq ictimaiyyət Azərbaycanı cəndə minaların yaratdığı təhlükənin aradan qaldırılması üçün gücünü birləşdirməlidir", - deyər XİN-dən bildirilib.

Ombudsman: Beynəlxalq ictimaiyyət Ermənistanın mina terroruna səssiz qalmamalıdır

Azərbaycanın İnsan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Səbinə Əliyeva isə Tərtər və Ağdamdakı mina partlayışları ilə əlaqədar bildirib ki, beynəlxalq ictimaiyyət Ermənistanın mina terroruna səssiz qalmamalıdır, döqiq mina xəritələrinin Azərbaycanı təqdim edilməsi üçün bu ölkəyə ciddi təzyiqlər göstərməlidir. "Ermənistanın otuz illik işğal dövründə torpaqlarımızda basdırıldığı minalar insanların həyatına və sağlamlığına təhlükə yaratmaqda davam edir. Növbəti mina terroru nəticəsində dörd nəfər mülki şəxs yaranmışdır. Ümumilikdə İkinci Qarabağ müharibəsindən bugüncə 350 nəfər minadan zərər çəkib", - deyər ombudsman qeyd edib.

Mülki təyinatlı ərazilərin kütləvi şəkildə minalanması beynəlxalq hüquq normalarının əksli şəkildə pozulması ilə yanaşı, insanlıq əleyhinə törədilən cinayətdir. Ona görə də, müvafiq beynəlxalq təşkilatlar, bütövlükdə dünya ictimaiyyəti Azərbaycanın çağırışlarına adekvat cavab verməli və bütövlükdə döqiq mina xəritələrinin ölkəyə təhvil verilməsi üçün rəsmi İrovana təzyiqlər göstərməlidir.

bütövlüyünü və suverenliyini bərpə etməsi, regional kommunikasiyaların açılması perspektivinin yaranması mühüm inkişaf tempi vəd edirdi. Regionda separatizmin sonunu gətirərək Cənubi Qafqazı ölkələrdəki adanışa, qlobal iqtisadi maraqların uzlaşma məkanına çevirən Azərbaycan yeni - sabit, inkişafçı yönəlik dövrün başlanğıcı üçün mühüm planlar da yaratmışdı.

Azərbaycan dövlətinin yürütdüyü uğurlu, ölkədəşliyi hədəfləyən və təhlükəsizlik arxitekturasının möhkəmlənməsinə töhfələr verən siyasi kurs növki ölkəmizin, bütövlükdə yerləşdiyimiz regionun inkişafına təkan verir. Bu gün ölkəmizin Cənubi Qafqazın ümumi inkişaf tempinin daha da sürətlənməsi, ölkədəşliq platformalarının genişləndirilməsi işində oynadığı rol əvəzsizdir. Xüsusi qeyd edilməlidir ki, 2020-ci ildə baş

5 aprel "görüşündə" ...

Hədəflərdən biri - Kreml

5 aprel görüşünün siyasi izahı fərqli tonlarla müşayiət olunur:

- Bəzilərinə görə, bu "danışmalar" ABŞ-Aİ birliyinin bölgəni qeyri-dəqiq müddətə sabit inkişaf yoluna çıxarmağa imkan verməyən "keçid layihəsi"dir;

- Bəziləri isə düşünür ki, ABŞ bu yolla Şərq-Qərb ticarətini bloklaşdırmağa, başqa sözlə, Mərkəzi Asiya - Cənubi Qafqaz xəttinə "zərər vurmaqla" bütövlükdə Avropanı özündən asılı vəziyyətə salmağa niyyətəlidir;

- Bir qism isə Ermənistanın yeni Ukraynaya çevrilməsi "perspektivini" birbaşa antiregion siyasətindən qaynaqlandığını düşünür.

Ayrı-ayrılıqda irəli sürülən bütün tezislərin heqiqət yuku mövcuddur. Və bütün hallarda prosesin gedişinə diqqət yetirdikdə bir açıq mənzərə göz önündə canlanır: ABŞ və Aİ-nin 5 aprelə planlaşdırıldığı "görüşün" əsas hədəfi Cənubi Qafqazda cəmlənmiş iqtisadi - siyasi tərəfdaşlıq maraqlarını bitirməkdən ibarətdir. Beləliklə, ABŞ və Aİ-nin Ermənistan üzərindən apardığı siyasət yeni dövrün özünəməxsus "çağırışlarını" formalaşdıracaq. Halbuki:

- Azərbaycan Cənubi Qafqazı qarşıdurma, rəqəbat məkanını kimi deyil, tərəfdaşlıq və ölkədəşliq məkanını kimi təqdim edir;

- Qlobal iqtisadi nizamda Cənubi Qafqazın fəal iştirakının təmini uğrunda mübarizə aparır;

- Yüksək səviyyəli ölkələşliqlərin formalaşdırılmasına maraqlıdır.

Xarici siyasətimizin strateji əsaslarından biri olan bu ideya, onun konstruktiv məzmunu hazırkı real siyasi proseslərdə özünü doğruldur - beynəlxalq münasibətlərin katalizmlərlə dolu mürəkkəb mərhələsində Azərbaycan Cənubi Qafqazı strateji tərəfdaşlıq üçün cazibə mərkəzinə çevirir. Azərbaycan Şərq ili Qərbin həm sivilizasiyalararası, həm iqtisadi ölkədəşliq, həm də siyasi tərəfdaşlıq maraqlarını Cənubi Qafqazda cəmləyir - "Cənubi Qafqaz evi" platforması mərhələli şəkildə reallığa doğru addımlayır. Bu, Azərbaycanın öz qonşularını üçün də yaratdığı böyük imkanlardır. Bəli, əsas düşyün də buradadır...

Qərb nəyi istəmir?

Vətən müharibəsindən sonra aktuallaşan bir sıra ölkədəşliq formatları - "3+3", "3+2" və nəhayət "2+2" kimi rəmzi şəkilləndirmə ilə xarakterizə olunan platformalar bütövlükdə, Qafqazda sülhün, sabitliyin qorunmasını şərtləndirən əməli çevrilmək imkanından xəbərdar verir. Çünki iqtisadi ölkədəşliqlər regionun təhlükəsizliyinin, sülhün və sabitliyini daha yüksək səviyyədə təminatın qarantı kimi çıxış edir. Azərbaycanın son antiterror tədbirləri ilə yaratdığı mənzərə isə regionun gələcəyinin yeni inkişaf strategiyası sayıla bilər. Təbii ki, Cənubi Qafqaz ölkələri bu yeni inkişaf strategiyasını yaxından təqib etməli idilər. Azərbaycan bütövlükdə Cənubi Qafqaz üçün önəmli infrastrukturuları onsuz da formalaşdırıb - Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərləri, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu və Orta Dəhliz kimi mühüm layihələr, perspektiv Zəngəzur dəhlizi kimi rentabelli yollar yeni mərhələdə bu inkişafı daha da irəliyə daşımaq əzmində idi.

Ermənistanın isə yeni mərhələdə davranışları adekvat olmadı. İllərdir ki, Azərbaycanın regionda yaratmağa çalışdığı ölkədəşliq mühiti ortadadır - son proseslər, xüsusilə Orta Dəhlizin rəqəmsallaşdırılması regionun qlobal iqtisadi layihələrinin fəal iştirakçısına çevrilmə potensialını daha da artırır. Bunun üçün mühüm əsaslar mövcuddur: məsələn, Cənubi Qafqaz üçün ən mühüm prioritet olan sabitlik və təhlükəsizlik indeksinin yaradılması olmalıdır. Başqa sözlə, bu yeni iqtisadi nizam üçün Ermənistan özünün qeyri-konstruktiv mövqeyindən öli çəkməlidir. Amma bunun qarşılığında yaranan mənzərə tamamilə fərqli ab-havadan xəbərdar verir. Ermənistan ABŞ və Aİ-nin "çəttiri" altına sığdırmaq böyük bir regionda yeni münasibətlər formalaşdırmağa niyyətəlidir. Uzun müddətdir Fransanın əli ilə silahlandırılan İrovana Vaşinqtonun "dəstəyi" nə ümid edərək bölgədə növki proqnozlaşdırılan yeni mühitə zərər vurur, eyni zamanda özü də daxil olmaqla bütün dövlətlərin maraqlarına qarşı cəbhə açır.

"Ermənistan planı" - Rusiya bölgədən izolə edilir

Beləliklə, bu dövlətdən istifadə etməklə bölgə üçün proqnozlaşdırılan bütün layihələrə pəl vurmaq olar. ABŞ və Aİ-nin əsas planı isə Ermənistanın istifadə etməklə Rusiyanın hədəfə almaqdır. Ermənistanın bütövlükdə Rusiyanın hərbi varlığını öz xeyrinə dəyişməklə böyük bir coğrafiyada yeni düzən quraçağını düşünən ABŞ-Aİ cütliyünün söyi buna hesablanıb. Qərb düşünür ki, gələcək perspektivdə Rusiya ilə TDT arasındakı əlaqələrin müsbət dinamika ilə artması ABŞ-Aİ birliyinə mühüm alternativ formalaşdırır.

Bunun qarşısını almaq üçün isə hazırkı məqamda Ermənistanın "xidmətindən" istifadə olunur. Yuxarıda qeyd edilən "3+3" və ya "3+2" kimi proqnozlaşdırılan layihələrin reallaşması isə birbaşa ABŞ və ya Aİ üçün iqtisadi təhdid kimi qəbul edilir. Bu baxımdan, kollektiv Qərb Moskvaya maksimum bölgədən uzaqda tutmağa çalışır.

Bəli, Rusiyaya birbaşa, digər region dövlətlərinə isə dolaylı ilə təhdid yaradan "Ermənistan planı" ən xırda detallarına qədər Qərb maraqlarına uyğunlaşdırılıb. Burada bölgə təmsilçilərinin minimal mənafeyi belə gözənilimdir. Rusiyanın regiondan təcrəd olunması ilə yanaşı, müstəqil xarici siyasət kursuna malik başqa dövlətlər də hədəfə alan bu "plan"ın reallaşmaması üçün isə bölgə ümumi halda Ermənistanı açıq etirazını yönəldirməlidir...

30 ildən sonra...

Qarabağ və Şərqi Zəngəzürdə iqtisadi artım əldə edilib

Elbrus Cəfərli

2023-cü ildə ölkəmizin iqtisadi rayonlarında iqtisadi artımın dinamikası üzrə statistika açıqlanıb. Ən yüksək artım nümayiş etdirən bölgə Qarabağ və Şərqi-Zəngəzür iqtisadi rayonları olub. Belə ki, həmin iqtisadi rayonlardan Qubadlıda iqtisadi artım 61 faiz, Ağdamda 53 faiz təşkil edib. Laçın və Kəlbəcərdə yaranmış əlavə dəyərin həcmi müvafiq olaraq 5 və 2,1 dəfə olub. Xankəndi və Ağdərədə əlavə dəyərin artımı baş verməyib. Xocavənd rayonunda isə 32 faiz geriləmə baş verib. Ümumilikdə, azad edilmiş iqtisadi rayonlarda ötən il inkişaf tempi digər bölgələrdən üstün olub.

Azad ərazilərdəki iqtisadi artıma hansı amillər təsir göstərib?

Məlumdur ki, azad edilmiş ərazilərdə

son 3 ildə büdcə vəsaitləri hesabına, eləcə də dövlət-özəl birliyi sayəsində biznes sərmaçılığının qoyuluşları bu ərazilərdə tikinti-bərpa və quruculuq işlərinin sürətini hədsiz dərəcədə genişləndirib. Qarabağ və Şərqi-Zəngəzür iqtisadi rayonlarına davamlı kapital axını tikinti ilə yanaşı, digər sektorlarda da çoxalıb. Bu bölgə, ötən il Bakı-Abşeron iqtisadi rayonu istisna olmaqla həm də sərmaçılıq qoyuluşlarında ölkə üzrə ilk yerdə qərarlaşıb. Azad edilmiş rayonlara 2023-cü ildə kapital qoyuluşlarının həcmi təxminən 5,5 milyard manat təşkil edib. Belə ki, ötən il Laçına yatırılmış sərmaçılığın həcmi 1,5 milyard manat, Kəlbəcərdə 880 milyon min manat, Füzuliyə 677 milyon manat, Cəbrayıl (639 milyon manat), Şuşaya 623 milyon manat, Zəngilana 590 milyon manat, Ağdama 568 milyon manat kapital qoyulub.

Nəticədə, Ağdam, Laçın, Kəlbəcər kimi rayonlarda iqtisadi artım daha çox böyüyüb. Həmin bölgənin iqtisadi artım baxımından geri qalan şəhər və rayonlarında - Xankəndi, Ağdərə və Xocavənddə isə tikinti işləri adətən bölgədə anti-terror əməliyyatlarının keçirilməsindən sonrakı dövrdə, 2023-cü ilin sonlarına və 2024-cü ilin əvvəllərinə təsadüf edir ki, bu da bərpa-quruculuğa yeni start verildiyindən ötən ilin yekunları üzrə artıma təsir etməyib. Hazırkı tendensiya onu vəd edir ki, qeyd edilən şəhər və rayonlarda da aparılan quruculuq və tikinti layihələri əlavə dəyərin yaranmasına və artıma səbəb olacaqdır.

Qarabağ və Şərqi-Zəngəzür iqtisadi rayonlarında iqtisadi artımda təkcə tikinti layihələrinin rolunu qeyd etmək düzgün olmazdı, bu bölgədə kapital qoyuluşları kənd təsərrüfatı, müxtəlif aqrar-sənaye layihələrini, biznes və xidmət sektorları üzrə işləri də əhatə

etdiyindən yaranmış əlavə dəyərdə bu sahələrin də rolunu nəzərə almaq lazımdır. Xüsusilə də 2 il əvvəl fəaliyyətə başlamış Zəngilanda "Dost Aqropark" layihəsi artıq öz müsbət nəticələrini verməkdədir. Bu ərazidə ötən il kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ümüdvərici göstəricilərlə yadda qalıb. Yaxud, Cəbrayıl rayonundakı "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" və Sənaye Parkının yeni formalaşan sənaye potensialının imkanları böyüdü. Bu bölgədə Rusiyanın "Kamaz", İtaliyanın "İveco" markalı avtomobilləri üçün servis mərkəzi yaradılıb və rezidentlərin sayı artmaqdadır. Artıq 5 sahibkarlıq subyekti kimi qeydiyyatda olan və investisiya təşəbbüsləri dayanmadan artır.

Eləcə də Qubadlı və Zəngilanda taxılçılıq, o cümlədən üzümçülük, meyvəçilik, fındıqçılıq sahələri, heyvandarlıq təsərrüfatları, həmçinin, Kəlbəcər və Laçında arıçılıq təsərrüfatları yaradılıb. Türkiyə, İsrail, Rusiya və digər ölkələrə məxsus sahibkarlar bir neçə investisiya layihəsi icra etməkdədir. Türkiyə şirkətləri işğaldan azad edilmiş ərazilərdə artıq sərmaçılıq proqramlarının icrasına başlayıbdır. Türkiyənin "Etı Bakır A.Ş." şirkəti Qaşqay filiz yatağında, "Artvin Maden A.Ş." şirkəti Elbəydaş və Ağdüzdaş filiz yataqlarında neçə aydır ki, fəaliyyət göstərir. Ağdam Sənaye Parkında işlərə start verilib.

Bütün bu amillər Qarabağ və Şərqi-Zəngəzür iqtisadi rayonlarının ilk iqtisadi artımının nümayişidir və bölgə artıq məhsul buraxılışı üçün hərəkətə gətirilib və işğaldan azad edilmiş ərazilər iqtisadi güc mənbəyi kimi ölkə iqtisadiyyatında əlavə dəyər yaradılmasına inteqrasiya olunur.

Bu, nikbin iqtisadi başlanğıc azad ərazilərin tezliklə ölkənin digər rayonları ilə nisbətə daha güclü aqrar-sənaye bölgəsinə çevrilməsinə şərtləndirir. Bölgədə icra edilən iri investisiya proqramları azad edilmiş ərazilərin ölkə iqtisadiyyatına inteqrasiyasını təmin etməklə ölkə üzrə yaradılan əlavə dəyərin təxminən 20-25 faizinin formalaşmasına səbəb olacaqdır.

Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi ("Azerkosmos") ölkəmizin milli ixrac gəlirlərinə fayda verməyə başlayıb. Belə ki, əvvəlki illərdə dövlət büdcəsindən dotasiya asılılığı olan "Azerkosmos" hazırda büdcə yardımlarından tamamilə azad olunmaqla, öz gəlirləri ilə xərclərinin qarşısını və eyni zamanda artıq 2 ildir ki, özü büdcəyə fayda verməkdədir. Belə ki, agentlik ötən il 48 ölkəyə 18 milyon ABŞ dolları dəyərində peyk-telekommunikasiya xidmətləri ixrac edib.

Avropa, Afrika, Yaxın Şərq, Mərkəzi Asiya regionlarının 50-dək ölkəsindən 200-dən artıq müştəriyə xidmət göstər-

rək qlobal və regional peyk xidmətləri bazarında özünəməxsus mövqə qazanaraq Azərbaycan iqtisadiyyatının güclənməsinə, inkişafına töhfə verməyə çalışır. Hazırda "Azerkosmos"un xidmət ixracından əldə etdiyi gəlirlər onun ümumi gəlirlərinin təxminən 80 faizini təşkil edir və Azərbaycanın kosmik sənaye məhsullarının həm həcmi, həm də ixrac coğrafiyası böyüyür. Belə ki, təkcə, 2023-cü ildə əvvəlki ilə müqayisədə əlavə olaraq 7 ölkəyə kosmik sənaye malları ixrac olunub. İxracın maliyyə tutucu isə əlavə olaraq 6,7 milyon dollar artıb. Kosmik məhsulların ixracında peyk telekommunikasiya

Kosmik sənaye inqilabı...

Həm regional gücümüz artır, həm də valyuta gəlirlərimiz...

xidmətlərinin həcmi daha üstün paya malikdir. Həmin malların əsas alıcıları isə Avropanın ən inkişaf etmiş ölkələri yer alır. Belə ki, "Azerspace-1", "Azerspace-2" və "Azersky" peykləri üzrə 2023-cü ildə ixracda Böyük Britaniya, Almaniya əsas yer tutub. Sonrakı yerlərdə isə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) və Nigeriya qərarlaşıb.

Mövqüd tendensiya kosmik sektorda inkişafın artması sayəsində bu sahənin özünün xərclərini tam təmin etməsinə səbəb olmaqdadır və qarşıdakı illərdə ixracın və kosmik xidmət çeşidlərinin genişlənməsi milli ixrac gəlirlərinin də həcmində böyüməsinə stimullaşdıracaq.

Mühüm məqamlardan biri "Azerkosmos"un beynəlxalq maliyyə öhdəliklərini də yekunlaşdırmasıdır. Belə ki, "Azerspace-1" peykinin istehsalı üçün ABŞ-in "Orbital Sciences" korporasiyasına ödənişlərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə ABŞ-in İxrac-İdxal Bankı ilə əməkdaşlıq edilərək 2011-ci ildə kredit sazişi imzalanıb və ümumi məbləği 116,6 milyon ABŞ dolları olan kredit əldə edilib. Bundan başqa, Avropa maliyyə institutlarından borc götürü-

lüb. 2013-2022-ci illər ərzində kredit ödənişləri heç bir gecikmə olmadan vaxtında icra edilib. 2023-cü ildə Azərbaycanın ilk telekommunikasiya peyki "Azerspace-1" in istehsalı üzrə 116,6 milyon dollar və orbitə qaldırılma xidmətləri üzrə 89,6 milyon dollar həcmində (ümumilikdə 206,2 milyon ABŞ dolları) kredit öhdəlikləri tam ödənilərək yekunlaşıb. Bu isə agentliyin bundan sonrakı dövrdə mənfəətini və ölkəmizə daha çox gəlir gətirə bilmək potensialını artırmasına imkan yaradacaq.

Türkiyə, İtaliya, İsrail, Polşa, Braziliya, Macarıstan, Pakistan, Cənubi Afrika Milli Kosmik agentlikləri, Çin Milli Kosmik Administrasiyası, Fransa Milli Kosmik Tədqiqatlar Mərkəzi, İslam Dünyası Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı ilə sıx əməkdaşlıq edərək beynəlxalq kosmik koalisiyaların tanınmış üzvlərindən birinə çevrilmiş "Azerkosmos" həm də müasir qlobal çağırışlara uyğun olaraq Dördüncü Sənaye İnkilabının aparıcı liderlərindən birinə çevrilməyi hədəfləyir. Ötən il Bakıda keçirilən 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresində kosmos sahə üzrə biz-

nes, elm və innovasiya üzrə 132 ölkədən 5404 nümayəndənin iştirakı bir daha sübut etdi ki, Azərbaycan beynəlxalq regionun kosmik mərkəzinə çevrilib.

Ölkəmizin informasiya təhlükəsizliyində, milli dövlətçiliyində strateji mövqeyə malik olan və Azərbaycanın kosmos sahəsində digər dövlətlərdən asılılığını tam aradan qaldıran bu qurum hazırda Ermənistan tərəfindən Azərbaycan ərazilərində törədilmiş dağıntıların miqyasını, dəymiş ziyanın qiymətləndirilməsində kosmik monitorinqlər göstərməklə dövlətin ən strateji planlarından birinə töhfə verir. Xüsusilə də "Azersky" peykinin imkanları sayəsində hazırda azad olunmuş ərazilərimizdə iqtisadi potensialın müəyyənləşdirilməsi də xüsusi rol oynamaqdadır.

Digər strateji hədəflərdən biri Azərbaycanda müasir kosmik aparatların istehsalı mərkəzinin qurulması və peyklərdən birinin ölkədə hazırlanmasıdır ki, bu prioritet istiqamətdə Azərbaycanın sayəsində Azərbaycan peyk məhsulları ilə yanaşı, kosmik sənaye ixtacatçısı kimi dünyada mövqeyini artıracaq.

"Yaşıl sərmaçılıqlar": Haradan, necə əldə etmək olar?

"Yaşıl enerji"yə keçid Azərbaycan dövlətinin enerji siyasətinin əsas istiqamətlərindən birini təşkil edir. Ölkənin enerji balansında "yaşıl enerji" mənbələrinin əldə edilməsi enerji balansının payının getdikcə artırılmasına nail olmaq enerji sektorunda aparılan islahatların əsas məqsədlərindəndir. "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" də ölkəmizdə "yaşıl enerji" məkanının yaradılması ilə bağlı bir sıra prioritetlər müəyyən edilmişdir ki, bu da yaxın onillikdə yeni çağırışlardan biri kimi "yaşıl artım" a yönəlik söylərin və sərmaçılıqların artırılacağından xəbər verir.

"Yaşıl enerji" konseptinin icrası hədsiz dərəcədə böyük maliyyə tutumlu proqram olduğundan Azərbaycanın birbaşa yerli sərmaçılıqları kifayət etmə bilməz, ona görə də xarici investitorların və aparıcı maliyyə institutlarının vəsaitlərinə ehtiyac duyulur. Bu baxımdan ölkəmiz "yaşıl enerji" sahəsində beynəlxalq təşkilatlar, müxtəlif ölkələr və sərmaçılıqlarla fəal əməkdaşlıq edir.

İlk olaraq, xarici sərmaçılıqların cəlb edilməsi əsas hədəflərdəndir. Bu istiqamətdə mühtəmə natiçələr əldə olunub. Son 2 ildə Azərbaycan Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar", Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power", Böyük Britaniyanın "bp", Avstraliyanın "Fortescue Future Industries", Ya-

poniyanın "TEPCO", İtaliyanın "Maire Tecnimont", Çinin "China Gezhouba Group Overseas Investment", Fransanın "Total Energies" və digər xarici şirkətlərlə bərpaulunan enerji istehsalına dair müqavilələr imzalayıb. Ümumilikdə, Avropa İttifaqı daxil olmaqla 23 ölkə, 6 beynəlxalq təşkilat və 44 şirkət təmsil olunduğu tədbirdə "yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlıq dair sənədlər imzalanıb.

Bundan başqa, Azərbaycan Dünya Bankı (DB), Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB), Asiya İnkişaf Bankı (AİB) kimi beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının dəstəyi ilə layihələr həyata keçirilir. Dünya Bankı donor kimi öz maliyyə dəstəyini göstərəcəyini, Azərbaycanca 760 MVT gücündə Banko və Biləsuvar günəş enerjisi layihələrinin enerji sistemində qoşulması, günəş panelləri, "yaşıl hidrogen" və sahələrdə investisiyalara açıq olduğunu bəyan edib. Avropa Bankı da bərpa olunan enerji və regional "yaşıl enerji" dəhlizinin həyata keçirilməsində maliyyə donorluğuna razılıq verib. AYİB 2027-ci ilədək 8 külək və günəş elektrik stansiyasının istismara hazırlanmasına kreditlər ayırmaqla bağlı Bakı ilə razılıq. Həmçinin, "Xəzər-Qara dəniz-Avropa" dəhlizinin yaradılmasında maliyyə təchizatçı olmaq niyyətini ifadə edib.

Asiya İnkişaf Bankı da Azərbaycanda enerji sektoruna, o cümlədən

"yaşıl enerji" sahəsinə, xüsusilə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bərpa olunan enerji layihələrinə maliyyə dəstəyində maraqlı olduğunu bəyan edib.

Bütün bunlarla yanaşı, Azərbaycan beynəlxalq təcrübədə "yaşıl enerji" layihələrinin maliyyələşdirilməsində istifadə edilən digər maliyyə alətlərini də nəzərdən keçirir. Hazırda qlobal miqyasda "yaşıl" ehtiyacların ödənilməsinin bir aləti kimi yaşıl investisiyalardan geniş istifadə olunur. Bu, Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələrində geniş yayılmış modellərdən biridir. Belə ki, Aİ ölkələrinin bir çoxunda ətraf mühitə naminə "yaşıl istiqrazlar" a xüsusi yer verilir. "Yaşıl istiqrazlar" iqlim dəyişikliyinə davamlı olan iqtisadiyyata keçid üçün əlavə resursları toplamaq məqsədilə istifadə edilən investisiya mənbəyidir və 100-dən çox ölkə bu maliyyə mənbəyinə daha çox üstünlük verir. Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının hesabatına görə, 2022-ci ilə qədər ümumilikdə 250 milyard dollar həcmində "yaşıl istiqrazlar" buraxılıb ki, bu kağızların yarısı maliyyə institutları tərəfindən emissiya edilib. Bu istiqrazların təxminən 34 faizi bərpaulunan enerji mənbələrinə ayrılır.

Bu kağızların emissiyasında əsas təşəbbüsün Dünya Bankı olmasını və DB-nin Azərbaycanla "yaşıl enerji" də bir koalisiyada təmsil olunmasını nəzərə alsaq, ölkəmizin həmin istiqrazlara çıxışı daha asan ola bilər.

Digər bir maliyyələmə mənbəyi "yaşıl enerji subsidiyaları"dır. Bu model də Aİ ölkələrində geniş yayılmış maliyyə alətlərindən biridir. Belə ki, müxtəlif ekoloji fondlar, eləcə də BMT-nin ətraf mühitlə bağlı qurumları da Aİ ilə əməkdaşlıq çərçivəsində ekoloji subsidiyalarını ayrılməsında fəal rol oynayıb. Bütün bu maliyyə mənbələrinə çıxış Azərbaycan üçün də əhəmiyyət kəsb edir və COP29 Zirvə görüşünün Bakıda keçirilməsini və BMT və digər qlobal təşkilatların, eləcə də digər beynəlxalq ekoloji icmanın üzvlərinin bu tədbiri dəstəkləməsinə nəzərə alsaq, yuxarıda qeyd edilən maliyyə mənbələrindən, investisiyalardan faydalanması mümkün və ləbuddür.

Elbrus

BMT-nin 21-ci İqlim Dəyişikliyi Konfransı

COP21 harada keçirilib?

Günəli ABBAS

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 21-ci İqlim Dəyişikliyi Konfransı 2015-ci il 30 noyabr - 12 dekabr tarixlərində Parisdə keçirilib. Konfrans 1992-ci il BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının (COP) 21-ci illik sessiyası və Kioto Protokollarının 1997-ci il Tərəflər Konfransının (CMP) 11-ci sessiyasını əhatə edirdi. COP21-ə hazırlıq məqsədilə 2015-ci il 19-23 oktyabr tarixlərində Bonn İqlim Dəyişikliyi Konfransı da daxil olmaqla bir sıra görüşlər keçirilmiş və saziş layihəsi hazırlanmışdır.

Konfransda iqlim dəyişikliyinə azaldılmasına dair global saziş olan Paris Sazişi müzakirə olundu və mətn iştirakçı tərəflərin nümayəndələrinin konsensusunu əks etdirdi. 12 dekabr 2015-ci ildə 196 iştirakçı ölkə yekunlaşdırılmış Paris Sazişinin metodologiyasının bir hissəsi kimi emissiyaların azaltmaq üçün qəti global pakt olan Paris Sazişini qəbul etdi. 12 səhifəlik sənədə üzvlər karbon istehsalını mümkün qədər tez azaltmağa və global istiləşməni 2 dərəcədən çox aşağı saxlamaq üçün əllərindən gələni etməyə razılaşdılar. Müzakirələr zamanı Sakit okeandakı ada dövlətləri, Seyşel adaları, eləcə də dəniz səviyyəsinin qalxması ilə mövcudluğu təhlükə altında olan Filippin global istiləşmənin azaldılması istiqamətində öz təklif və çağırışlarını duyurublar.

Saziş global istixana qazları emissiyalarının on azı 55 faizini təmsil edən ən azı 55 ölkənin iştirakı ilə qüvvəyə minəcəkdir. Bu hədəfə 4 noyabr 2016-cı ildə nail olundu. 22 aprel 2016-cı ildə (Yer günü) 174 ölkə Nyu-Yorkda sazişi imzaladı və öz hiqiq sistemləri çərçivəsində qəbul etməyə başladı.

Təşkilat komitəsinin məlumatına görə, gözənilən əsas notice sonayeden əvvəlki səviyyələri müqayisədə global istiləşməni 2°C-dən xeyli aşağı dərəcə ilə məhdudlaşdırmaq məqsədinin müəyyən edilməsinə dair razılıqna olub. Saziş 21-ci

əsrin ikinci yarısında antropogen istixana qazları emissiyalarının sifra çatdırılmasını nəzərdə tuturdu. Paris Sazişinin qəbul edilmiş variantında tərəflər temperatur artımını 1,5°C-ə qədər məhdudlaşdırmağa çalışacaqdılar. Bəzi elm adamlarına görə, 1,5°C hədəfi 2030 və 2050-ci illər arasında sifir emissiya tələb edəcəkdir.

Konfransdan əvvəl 146 nümayəndə öz milli iqlim təhlükələrinin layihəsini açıq şəkildə təqdim etdi. Təklif olunan öhdəliklərin 2100-cü ilə qədər global istiləşməni 2,7 °C-ə qədər məhdudlaşdıracağı təxmin edilirdi. Məsələn, Aİ-nin təklif etdiyi INDC layihəsi 2030-cu ilə qədər emissiyalarını 1990-cı ilə müqayisədə 40 faiz azaldılması öhdəliyini idi. Müqavilə 2023-cü ildən başlayaraq hər beş ildən bir milli hədəfləri yeniləmək və təkmilləşdirmək üçün nəzərdən keçirəcək global inventar

yaradırdı. Bununla belə, əvvəlki Kioto Protokollarından fərqli olaraq Paris Sazişinin emissiyalar üçün heç bir təfərrüatlı vaxt qrafiki və ya ölkəyə xas hədəflər daxil edilməmişdir.

Parisdə keçirilən sammitin təşkilat komitəsinin məlumatına görə, 2015-ci il konfransının məqsədi BMT-nin 20 ildən artıq apardığı danışıqlarda ilk dəfə olaraq iqlimlə bağlı məcburi və universal razılaşmanın əldə edilməsi olub. Papa Fransisk Laudato si' adlı ensiklopedik məktubu nəşr etdi və bu məktub qismən konfransa təsir etmək məqsədi daşıyırdı. Ensiklopediya iqlim dəyişikliyinə qarşı hərəkətə keçməyə çağırırdı. Ensiklopediyada deyirdi: "Bəşəriyyət bu istiləşməyə və ya ən azı onu yaradan və ya daha da gücləndirən faktorlarla mübarizə aparmaq üçün həyat tərzində, istehsalda və istehlakda dəyişikliklərə ehtiyac olduğunu qəbul etməyə çağırılır!"

Qeyd edək ki, konfransın 170 milyon avrova (o zaman 186,87 milyon dollar) başa gələcəyi proqnozlaşdırılırdı. Fransa hökuməti xərclərin 20 faizinin EDF, Engie, Air France, Renault-Nissan və BNP Paribas kimi fransız şirkətləri tərəfindən ödəniləcəyini elan etmişdi. Sponsorlar arasında BMW, Avery Dennison, Carbon Trade Exchange, Cool Effect, The Coca-Cola Company, Climate Resources Exchange və Vattenfall var idi.

Rusiya-Ukrayna müharibəsi iki ildən artıqdır davam edir. 2022-ci il fevralın 24-də başlayan müharibə region üçün ağır nəticələr verib. Sonu görünməyən müharibə indiyə qədər həm Rusiyaya, həm də Ukraynaya xeyli zərər vurub. Belə ki, Ukraynada minlərlə mülki insan həyatını itirib, hərbcilər həlak olub, xeyli sayda infrastruktur dağıdılib, milyonlarla insan qaçqın vəziyyətinə düşüb. Bu ölkənin ərazisininin 20 faizə yaxını hazırda Rusiya ordusunun nəzarətindədir. Müharibə Rusiya üçün də ağır nəticələrə səbəb olub. Bu günə qədər Rusiya tərəfinin döyüşlərdə ümumilikdə 400 mindən çox hərbcisinin həlak olduğu barədə məlumatlar yayılıb.

Rusiya ordusunun üstünlüyü artıb

Ötən ilin yazında əks-hücum keçən Ukrayna ordusu cəbhədə müəyyən dönüş yarada bilmişdi. Bunun nəticəsində bir sıra ərazilər azad edilib. Xarkov vilayətinin böyük hissəsi, Luqansk, Donetsk vilayətlərində də bəzi yaşayış məntəqələri azad olunub. Ukrayna ordusu daha çox ölkənin cənubunda uğurlu hərbi əməliyyatlar keçirib. Lakin Qərbin hərbi yardımları azaltması və rusların cəbhədə güclü müdafiə sistemi qurması Kiyevin əks-hücum gəzləntilərini doğrultmadı. Ukrayna ordusu qarşıya qoyulan hədəflərə nail olmadı, yalnız kiçik bir ərazini azad edə bildi. Son zamanlar isə Rusiya ordusunun üstünlüyü artıb. Fevral ayında rus qoşunları Ukraynanın Avdiyevka şəhərini və digər bəzi

yaşayış məntəqələrini ələ keçirib.

ABŞ və Avropa İttifaqı, eləcə də NATO Ukraynaya özünü müdafiə etmək üçün hərbi yardım göstərirlər. Müharibə başlayandan rəsmi Kiyevə milyardlarla dollar hərbi yardım edilib. Amma Rusiya da qarşı tərəfin addımlarını cavabsız qoymur və özünün enerji-qaz siyasəti ilə onları çətin duruma salır. Bu siyasətin nəticəsidir ki, bir sıra Avropa ölkələrində enerjinin və digər məhsulların qiyməti artıb. Yeni, Rusiya təbii qazı sanksiyalara ciddi müqavimət göstərə bilər, əvəzində bu sanksiyalardan əziyyət çəkən həm də bir sıra Avropa ölkələridir.

Son vaxtlar Ukrayna ordusunun cəbhədə uğursuzluğu Qərbin "sözünə güvənməməyin lazım gəldiyini" də bir daha ortaya çıxardı. Maraqlıdır ki, elə Qərb mətbuatı baş verənərin səbəbini NATO müttəfiqləri tərəfindən Kiyevə hərbi yardımın azaldılması ilə əlaqələndirir. Məlumdur ki, ABŞ Konqresində fikir ayrılıqları səbəbindən Ukraynaya hərbi yardım əvvəlki effektivliyində deyil.

Podolyak bir müddət əvvəl "The Times" qəzetinə müsahibəsində də hərbi yardımın gəicikməsinə görə ABŞ-a etiraz etmişdi: "Ukraynanın cəbhədəki hazırkı çətinlikləri Qərbin yavaş təpəyə qərar verməsi və silahlarnın kifayət qədər olmaması ilə bağlıdır. Rusiyanın qələbəsi ukraynalılar üçün milli fəlakət, Qərb ölkələri, xüsusən də ABŞ üçün rüsvayçılıq olardı". Podol-

Cəbhədəki hazırkı çətinliklərin səbəbi Qərbin yavaş təpəyə qərar verməsidir

yakın sözlərinə görə, Qərb demokratları Rusiyanın beynəlxalq təhlükəsizliyə yaratdığı təhlükəni hələ də tam başa düşə bilməyib. "Ukraynaya silah tədarükü ilə bağlı qərar qəbul edilməyə, bütün ölkə onların gözü qarşısında par-

çalanacaq və siz hamınız ağılayaraq deyəcəksiniz: "Mən indi öz dövləti olmayan ukraynalılara çox təəssüf edirəm, çünki onlar öz ölkələrində qətlə yetirilənlər. Gəlin onlar üçün konsert təşkil edək", - deyər Podolyak bildirib.

Qərbdən narazılığını açıq-aydın ifadə edir. Yeri gəlmişkən, Ukrayna Prezidentinin ofis rəhbərinin müşaviri Mixail Podolyak deyir ki, Qərb münafiqəsinin dondurulacağı ilə bağlı illüziyalara son qoyulmalı, ölkəmizin silah-sursatla təminatını gücləndirməlidir. Onun sözlərinə görə, bunun üçün Qərbdəki

müdafiə sənayesi komplekslərinin istehsal gücü artırılmalıdır.

Qeyd edək ki, M. Podolyak bir qədər əvvəl Rusiya ordusunun ölkəsinin ərazisində sürətlə irəlilədiyi və Ukrayna hərbcilərinə mövqelərin müdafiəsi üçün firsət vermədiyi barədə açıqlama verib. Bu fakt ABŞ Dövlət Departamentinin bəyanatında da əksini tapıb. Bildirilib ki, Ukrayna ordusu ərazi itkilərinin qarşısını almağa qadir deyil.

Yaxın aylarda Rusiyanın böyük hücumu başlayacaq?

Hazırda Qərb Ukrayna üçün yeni yardımların göstərilməsini müzakirə edir. Hələ fevral ayında keçirilmiş Münhen Təhlükəsizlik Konfransında Aİ-nin bəzi ölkələri, o cümlədən ABŞ Kiyevə yeni hərbi yardım paketlərini elan etmişdilər. Lakin yardımın elan edilməsi ilə problem həll olunmur. Yeri gəlmişkən, Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski ABŞ-ın "CBS News" telekanalına şirkətinə müsahibəsin-

də bildirdi ki, yaxın aylarda Rusiyanın böyük hücumu başlayacaq: "Söhbət mayın sonundan və ya iyundan gedir. Biz buna hazırlaşmalıyıq, növbəti vəziyyəti sabitləşdirməliyik, çünki tərəfləşlər bəzən vəziyyəti sabitləşdirdiyimizə görə həqiqətən sevinirlər. Deyirəm ki, indi köməyə ehtiyacımız var". Onun sözlərinə görə, Müdafiə Qüvvələri rusları saxlaya bilsələr də, tərəfləşlərin köməyi olmadan Rusiyanın daha bir

böyük hücumundan müdafiə etməyə hazır deyillər.

Prezident əlavə edib ki, artilleriya döyüşündə Rusiya tək-cə daha çox atəş silahına görə deyil, həm də onların daha çox məhəvətə diapazonuna görə üstünlüyə malikdir. O, Rusiya yaxınlığında yerləşən sərhəddəni tutulmasına da münasibət bildirdi: "Adətən artilleriya ilə hücum edib kəndləri dağıdılanda, bundan sonra həmişə onları işğal etməyə çalışırlar. Sabah nə olacağını bilmirik. Ona görə də hazırlaşmaq lazımdır".

Danışıqlara gəlincə, Zelenski deyir ki, Moskva və Kiyev arasında danışıqlar Ukrayna 1991-ci il sərhədlərinə çətənə qədər başlaya bilər. Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov isə "Sputnik"ə açıqlamasında bildirdi: "Xüsusi əməliyyat başlayandan bəri geosiyasi realıq dəyişib, Rusiya və Ukraynanın sərhədləri dəyişib və hər kəs Rusiyanın 4 yeni regionunu olduğunu nəzərə almalı olacaq".

Göründüyü kimi, Qərb yenə də "ikiyözlü" mövqə sərgiləyir. Bir tərəfdən, Kiyev masaya oturmağa təşviq edilir, digər tərəfdən Rusiyaya "sərt" irəliləyirlər. Əslində, bütün dünyaya məlumdur ki, bu müharibənin başlamasına "stimul" verən məhz ABŞ-dır.

Çünki Ukraynaya müxtəlif vədlər, o cümlədən NATO-ya üzvlüyünə söz verən Vaşinqton

Kiyevi Moskva ilə açıq qarşıdurmaya sövq etdi. Nəticə isə göz önündədir. Bir çox ekspertlər hesab edirlər ki, Vaşinqtonun əsas məqsədi Rusiyaya zəiflətməkdir. Bu global hədəf naminə isə Ukrayna qurban verilir. Məlumdur ki, ABŞ-ın ciddi dəstəyi olmadan Kiyev Rusiyaya müqavimət göstərə bilməzdi. Vaşinqton yardımları artıranda Ukrayna ordusu cəbhədə müəyyən irəliləyişlər əldə edir, amma yardımlar azalanda isə tam əksi baş verir. Bir müddətdir ki, rəsmi Kiyev ordunun silah-sursatının

Peskov: Rusiya və Ukraynanın sərhədləri dəyişib

kəskin azaldığını bəyan edərək tərəfləşlərdən istəyir. Məsələn, Kiyevə 20-dən çox F-16 qırıcıları göndərilsə də, onun Ukraynaya göndərilməsi hələ də gecikir. Hansı ki, pilotların təlimlərdən sonra qırıcıları ötən ilin payızında verilməli idi. Beləliklə, Qərb verdiyi vədləri yerinə yetirmədiyini dəfələrlə nümayiş etdirib. Müəyyən beynəlxalq güclər qanlı savaşı davam etməsində maraqlı görünür.

Nardar BAYRAMLI

12-dən 32-yə... NATO-nun yaradılmasından 75 il ötür

Bu gün Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatının (NATO) yaradılmasından 75 il ötür. Təşkilatın əsası 4 aprel 1949-cu ildə Vaşinqtonda imzalanmış müqavilə ilə qoyulub. Təşkilatın baş ofisi Brüssel şəhərində yerləşir. Qeyd edək ki, Belçika, Birləşmiş Krallıq, Fransa, Hollandiya və Lüksemburq tərəfindən 17 mart 1948-ci ildə imzalanan və soyuq müharibənin başlanğıcındakı Sovet təhdidinə qarşı ortaq müdafiə razılaşması olan Brüssel müqaviləsi NATO-nun quruluşunun ilk addımı hesab olunur. Sovet İttifaqının həyata keçirdiyi Berlin böhranı 1948-ci ilin sentyabrında Qərbi Avropa Birliyinin müdafiə təşkilatının yaradılmasına səbəb olmuşdu. Buna baxmayaraq, müttəfiq dövlətlər Sovet İttifaqının hərbi gücü qarşısında zəif mövqeyə sahib idi. Həmçinin, 1948-ci ildə kommunistlər tərəfindən Çexoslovakiyada həyata keçirilən hərbi çevriliş nəticəsində ölkədəki demokratik hökumətin hakimiyyəti tərk etməsinin ardınca Böyük Britaniyanın xarici işlər naziri Ernest Bevin oxşar hadisələrin qarşısını almaq üçün ən yaxşı yolun Qərb ölkələri arasında ortaq hərbi strategiyaların təşkil olunması olduğunu qeyd etmişdi.

1948-ci ildə ABŞ-ın xarici işlər naziri Corc Marşalın təlimatı ilə Pentagonda avropalı liderlərlə amerikalı hərbi və siyasi rəsmilər arasında görüş təşkil olundu. Yeni hərbi ittifaq

üçün təşkil olunan bu görüşmələr 4 aprel 1949-cu ildə Vaşinqton şəhərində Şimali Atlantika müqaviləsinin imzalanması ilə nəticələndi. Bu müqaviləni imzalayanlar arasında Brüssel müqaviləsinə tərəf olan beş dövlət, həmçinin ABŞ, Danimarka, İtaliya, İslandiya, Kanada, Norveç və Portuqaliya da var idi. Yeni, təşkilat ilk olaraq 12 ölkənin iştirakı ilə yaradıldı. İlk NATO baş katibi Lord İsmay 1949-cu ildə verdiyi açıqlamada bu təşkilatın məqsədinin "rusları çöldə, amerikalıları içəridə və almanları aşığı saxlamaq" olduğunu bildirdi. Müqavilə bütün ölkələr tərəfindən müsbət şəkildə qarşılanmadı. Bəzi İslandiya və İsveç ölkələri 1949-cu ilin martında baş tutan NATO əleyhinə etirazlara qatıldı. NATO-nun yaradılmasının ilk təşkilatı notisi kimi "Atlantikçilik" adı verilən və Şimali Amerika ilə Avropa arasında əməkdaşlığın vəziyyətinə önəm verən düşüncə tərzinin meydana gəlməsi göstərilir.

NATO üzv dövlətlərin tam müstəqilliyini və suverenliyini qoruduğu bir təşkilatdır. Şimali Atlantika Alyansında bütün qərarlar hər bir üzv ölkənin maraqları nəzərə alınmaqla, konsensus əsasında qəbul edilir. Ərazi sahəsindən, əhəlişindən, siyasi və ya hərbi gücündən asılı olmayaraq, bütün NATO-ya üzv dövlətlər müzakirələrdə və qərarların qəbulunda bərabər söz sahibidirlər. NATO-nun

əsas qərar qəbul edən orqanı Şimali Atlantika Şurasıdır. Şimali Atlantika Şurasının qərar qəbul etmək üçün iclasları üç səviyyədə keçirilir: səfirlər səviyyəsində, nazirlər səviyyəsində və dövlət başçıları səviyyəsində.

Şimali Atlantika Alyansının əsas prinsiplərindən biri kollektiv müdafiədir. NATO-nun Nizamnamə Xartiyasının beşinci maddəsində (Vaşinqton müqaviləsində) kollektiv müdafiə

Şimali Atlantika Alyansının daimi əsasları silahlı qüvvələri yoxdur. NATO-nun birgə hərbi strukturunda iştirak edən hər bir üzv dövlət razılaşdırılmış tapşırıqları və əməliyyatları yerinə yetirmək üçün müəyyən sayda və növə silahlı qüvvələr ayırmaq məsuliyyətindədir. Amma 2006-cı ildən NATO-nun quru, hava, dəniz və xüsusi təyinatlı qüvvələrin komponentlərini özündə birləşdirən, texno-

Şimali Atlantika Şurasının iclaslarına isə NATO-nun baş katibi sədrlik edir. NATO-nun baş katibinin səsvərmə hüququ yoxdur, çünki əks halda baş katib tərəfindən təmsil olunan üzv ölkələrdən biri iki səsə malik olar və NATO-da isə hər bir üzv ölkə bir və bərabər səs hüququna malikdir. NATO-nun baş katibi üzv dövlətlər tərəfindən 4 il müddətinə təyin edilir. Bu günə qədər NATO-nun ümumilikdə 12 baş katibi olub. Hazırda alyansın bu vəzifəsini Norveçin keçmiş baş naziri Yens Stoltenberq tutur.

NATO Hərbi Komitəsi isə Şimali Atlantika Şurasının siyasi rəhbərliyi altında olan NATO-nun ən yüksək hərbi orqanıdır. Hərbi Komitə NATO-nun siyasi strukturlarına hərbi strategiya ilə bağlı təlimatlar verir və alyansın hərbi fəaliyyətinə cavabdehdir. Hərbi komitə NATO üçün mümkün təhlükə yarada biləcək ölkələrin hərbi gücünü və imkanlarını qiymətləndirir. Hərbi vəziyyət, böhran vəziyyətləri və ya Alyansın sülhməramlı-hərbi əməliyyatları zamanı Şimali Atlantika Şurasına və Nüvə Planlaşdırma Qrupuna məruzə və tövsiyələr təqdim etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Qeyd edək ki, hazırda alyansın 32 üzvü var. Üzvlərin sayının artmasına, yeni şərqə doğru genişlənməsinə səbəb SSRİ-nin dağılması və Varşava müqaviləsinin üzvü olan keçmiş sosialistlər olan Şərqi Avropa ölkələrinin də NATO-ya qoşulmasıdır. Hazırda Rusiya istisna olmaqla NATO keçmiş SSRİ-nin bir sıra ölkələri ilə fəal əməkdaşlıq edir. Bu baxımdan, Azərbaycan-NATO əlaqələri xüsusilə vurğulanmalıdır.

N.BAYRAMLI

Norveç parlamentinin binası bağlanıb

"Storting" kimi tanınan Norveç parlamentinin binası bu gün bomba ilə əlaqədar iki təhdiddən sonra bağlanıb. AZƏRTAC Reuters agentliyinə istinadla xəbər verir ki, təhdid dünyanın elektron poçt vasitəsilə edilib. Bu gün səhər saatlarında edilən növbəti xə-

bərdarlıq hüquq-mühafizə orqanlarının ciddi narahatlığına səbəb olub.

Polis iki təhdid arasında hər hansı əlaqəni müəyyənələndirmək üçün aparılan araşdırmalar fonunda binaya bütün girişləri bağlayıb. Təhlükəsizlik tədbirləri parlament binası ətrafında nöqlüyyatın hərəkətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərib. Norveçin ədliyyə naziri Emili Enqer Mehl vəziyyətdən narahatlığını ifadə edərək, parlamentə qarşı bomba təhdidlərini "xoşagəlməz və qəbul edilməz" adlandırdı. O, hakimiyyətin vəziyyəti effektiv idarə edə biləcəyinə inandığını bildirib.

Fransada müəllimlər etiraz edirlər

Parisdə yüzlərlə müəllim və təhsil işçisi Fransa hökumətinin elan etdiyi "bilik şoku" (choc des savoirs) islahatlarına qarşı nümayiş keçirərək narazılıqlarını ifadə ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bir neçə siyasi xadimin və üsyankar deputatların da qatıldığı nümayişdə "bilik şokuna yox", "Blanke cəhənnəm idi, Attal öldürücü olacaq" şüarları səsləndirilib.

Müəllimlərin geniş miqyaslı səfərbərliyi

xoşagəlməz islahatlarla və iş şəraitinin pisləməsinə etiraz etmək üçün bir neçə həmkarlar ittifaqı tərəfindən milli səviyyədə başlayıb. Bir sıra həmkarlar ittifaqlarının da dəstəklədiyi nümayiş və əsasən orta məktəb müəllimlərinin həmkarlar ittifaqı olan Snes-FSU-nun təşəbbüsü ilə keçirilib.

Həmkarlar ittifaqları sabiq milli təhsil naziri Gabriel Attalın ötən ilin dekabrında elan etdiyi tədbirlərə, xüsusən də kollecdə səviyyəli qrupların yaradılmasına, yeni şagirdlərin çəşidlənməsi yolu ilə siniflərin təşkilinə etiraz edirlər. Onlar "çəşidlənmə" kimi qəbul edilən qeyri-bərabər yaşayış pilsiyə və bu islahatın effektiv həyata keçirilməsi üçün lazımı resursların olmadığını vurğulayırlar.

Bundan əlavə, müəllimlər məaşlarının və dövlət məktəbləri üçün resursların artırılmasını tələb edirlər. "Bizim bütün tələbələrə fərq qoymadan keyfiyyətli təhsil vermək üçün adekvat dəstəyə ehtiyacımız var", - deyər həmkarlar ittifaqlarının bəyanatında qeyd olunur.

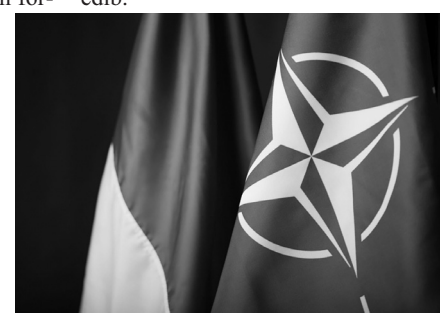
NATO ölkələrinin xarici işlər nazirləri aprelin 3-4-də Brüsseldə keçiriləcək iclasda Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin təlimi və maddi-texniki təminatı ilə məşğul olacaq "qeyri-müharibə" missiyasının fəmaləşdirilməsini müzakirə edəcəklər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Polşanın xarici işlər naziri Radoslav Sikorski bu barədə "Polskie Radio" radiostansiyasının efrində deyib.

"Görüşdə, həmçinin Ukraynaya dəstək üçün NATO missiyasının fəmaləşdirilməsi imkanları müzakirə ediləcək", - deyər Radoslav Sikorski bildirib. Onun sözlərinə görə, NATO missiyası hərbi əməliyyatlarla iştirak etməyəcək.

NATO Ukraynada "qeyri-müharibə" missiyası yaratmağa hazırlaşır

rüşdə Ukraynaya mümkün hərbi missiyanın göndərilməsi məsələsinin qaldırıldığı, lakin bununla bağlı konsensus əldə olunmadığını qeyd edib.

YENİ AZƏRBAYCAN

http://www.yeniazerbaycan.com

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərəvətidir

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmetbuatıyayımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Türkistan Media Group” MMC – 050 241-48-23
“Region Press” MMC – 055 316-79-01
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

“Həbi, bu gün mənə sənin dostlarını sevnərdən, sənin düşmənlərinlə düşmənlərdən qərar ver! Mənə sonuncu peyğəmbərin sünəsinə əməl edənlərdən qərar ver! Ey peyğəmbərlərin qəlbini hamisi olan Allah!”.

Ramazan ayı 25-ci günün duası

“Allahummə-əlni fihi muhibbən li-ə-ovliyaik. Və muadiyən li-ə-daik. Mustənnən bisunnəfi xətəmi ənbiyaik. Ya asimə qulubin-nəbiyyin”.

Bəşər tarixinin ən böyük ixtiralarından biri internetdir. Etiraf edək ki, internet olmadan 21-ci əsrdə həyatımızı təsəvvür etmək çox çətindir. “İnternet” ümumi mənada “qlobal şəbəkədə birləşdirilmiş kompüterlərin məcmusu” deməkdir. Faktiki olaraq İnternet bütün dünyada milyonlarla kompüter, proqram, informasiya bazaları, fayllar və əlbəttə ki, insanlar arasında əlaqə yaradan şəbəkələrdən ibarət şəbəkədir. Çox vaxt “İnternet” termininə sinonim kimi “WWW” (World Wide

Mühüm kəşf... İnternet necə yarandı?

Web - ingiliscə “Dünya Hörümçək Toru”) termini işlədilir. Həqiqətdə isə bu sözlər heç də sinonim deyil... Aprelin 4-ü bütün dünyada Beynəlxalq İnternet Günü kimi qeyd edilir. 2005-ci ildən tətbiq olunan bu bayram insanların həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə xidmət edən yeni texnologiyaların imkanlarını nümayiş etdirmək, bu texnologiyalar və onların funksiyaları haqqında daha dərin məlumatları təqdim etmək üçün düşünüldü.

İnternetin yaranma tarixi...

İnternetin yaranma tarixi haqqında müxtəlif söyləntilər var. Məsələn, internetlə bağlı ilk fikirlərin Leonard Kleinroks adlı amerikalıya məxsus olduğu deyilir. O, 1961-ci il 31 may tarixində “Information Flow in Large Communication Nets” adlı məqaləsində internetlə bağlı fikirlərini bildirmişdi. 1961-1962-ci illərdə ABŞ Massaçusets Texnologiya İnstitutunun əməkdaşları S. Liklayder və L. Kleykrok uzaq məsafədən kompüter əlaqəsinin yaradılması və paket kommutasiya ideyasının nəzəriyyəsinə irəliləyərək onları bu nəzəriyyəsi daha sonra ARPANET olaraq ortaya çıxardı.

İnternetin yaranması ilə bağlı başqa bir fikir də var. Belə ki, 1958-ci ildə SSRİ-nin kosmosa ilk səfəri peyki buraxması ABŞ-ı müasir texnologiyaların inkişafını sürətləndirməyə sövq etdi. Bu məqsədlə yaradılmış xüsusi tədqiqat agentliyi olan DARPA yerüstü məlumat ötürülməsinin sürətləndirilməsi yönündə tədqiqatlara başladı. Bunun üçün ilk öncə

ABŞ-da yerləşən bütün radarların vahid şəbəkədə birləşdirilməsi işinə başlandı. Bunun üçün müxtəlif məntəqələrdə, Pentaqonda, Hərbi Hava Qüvvələri, Hava Hücumundan Müdafiə bazalarında və digər məntəqələrdə yerləşən kompüterləri vahid şəbəkədə birləşdirmək lazım idi. Bu işi görmək üçün ABŞ-ın ən yaxşı kompüter mütəxəssisləri bir araya gətirildi. Uzun illər davam edən gərgin əmək və çoxlu tədqiqatlardan sonra 29 oktyabr 1969-cu ildə ilk dəfə internet vasitəsilə mesaj göndərilmişdi. Bu tarix İnternetin dünyada ilk dəfə meydana gəldiyi tarix hesab olunur. O zaman ancaq hərbi məqsədlə istifadə edilən internetin bütün insanların istifadə edə biləcəyi bir hala gəlməsində Vinton Cerf adlı riyaziyyat mühəndisinin xüsusi rolu oldu.

Vinton Cerf ötən əsrin 70-ci illərində universiteti yeni bitirmiş riyaziyyat mühəndisi idi. Gənclik illərində o, anadangəlmə eşitmə qüsuru Karinnəyə aşiq olur. Karinnə eşitmədiyi üçün kimsəylə ünsiyyət qura bil-

mirdi. Kaliforniya Universitetində kompüterlər arası məlumat transferiylə məşğul olan Cerfin işə tək istəyi Karinnəni xoşbəxt etmək idi. İnternetə yalnız hərbi məq-

Beləliklə, Cerf interneti Karinnənin də istifadə edə biləcəyi bugünkü halına gətirdi. Cerf deyirdi: “Bu gün həyat yoldaşım artıq universitetdə oxuyan oğlumuzla belə inter-

sədlə istifadə edilən bir sistem idi. Lakin Cerf kimi insanların sayəsində internet qısa müddətdə mülki sahədə də istifadə olunmağa başladı.

net yoluyla danışa bilir. Kim bilir, bəlkə də interneti həyat yoldaşımı xoşbəxt edə biləcək üçün icad etmişəm”.

İnternetin faydaları...

İnternet sayəsində bir çox işləri yerimizdən tər-pənmədən, evdən çıxmadan rahatlıqla həll edə bilirik:
-İnsanlar dünyamın

lumadı asanlıqla əldə edə bilirik;
-Şagirdlər, tələbələr dərslərində onlayn iştirak edə bilərlər;
-Onlayn kurslar vasitəsilə istədiyimiz sahəni və ya dili rahatlıqla öyrənməyə imkan verir;
-Ödəməli olduğumuz məbləğləri qarşı tərəfə köçürmək iki dəqiqəmizi belə almır;
-Lazım olan məhsulu və ya geyimi sifariş edirik və 24 saat ərzində qapıya çatdırılır və s.

Bütün bunlara görə də internet bəşər tarixinin ən mühüm ixtiralarından biri hesab olunur. Doğrudur, bunun faydaları qədər gənc nəslin inkişafında ziyanının da olduğu söylenebilir. İnternetdən səmərəsiz şəkildə istifadə edən hər kəs internetdən pis və ya yaxşı, başqa sözlə, istədiyi şəkildə istifadə edir. Bu, onların öz seçimidir.

Yeganə BAYRAMOVA

“Nar” satış və xidmət şəbəkəsi artıq Şamaxıda!

Bütün ölkə ərazisində sərfəli rabitə xidmətlərini hər kəs üçün əlçatan etməyə davam edən “Nar” yeni konseptli mağazasını bu dəfə Şamaxı şəhərində təqdim edib. Müasir görünüşü və rahatlığı ilə seçilən mağaza Şamaxı şəhəri N.Nərimanov küçəsi ilə M.Şəhriyar küçəsinin kəsişməsində yerləşir.

Mağazanın açılışında iştirak edən “Nar”ın baş icraçı direktoru Qunnar Panke bildirib: “2024-cü ildə bölgələrdə yeni “Nar” mağazalarını təqdim etməyə və satış şəbəkəmizi genişləndirməyə davam edirik. “Nar” olaraq, sərfəli qiymət siyasətimizə sadıq qalmaqla yanaşı, üstün müştəri təcrübəsi və yüksəkkeyfiyyətli rabitə xidmətlərini müştərilərimizə

zə əlçatan etməyə qərarlıyıq”.

Mobil operatorlardan verilən məlumatlara görə, “Nar” bu il ərzində daha 15 yeni mağazasını Azərbaycanın bölgələrində təqdim etməyi planlaşdırır. Müştərilər özlərinə ən yaxın “Nar” mağazalarının ünvanlarını operatorun rəsmi saytından (nar.az) tapa bilərlər.

“Nar” hal-hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksəkkeyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərməkdədir. “Nar” son 5 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriyönümlülük strategiyasına sadıq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Milli Paralimpiya Komitəsinin rəsmisi beynəlxalq təşkilatda yüksək vəzifəyə təyin olunub

Azərbaycan Milli Paralimpiya Komitəsinin Beynəlxalq əməkdaşlıq və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri Rüfət Hacılı yeni vəzifəyə təyin olunub.

Komitədən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, o, Beynəlxalq Görmə Məhdudiyətli İdmançılar Assosiasiyasının (IBSA) icraçı direktoru təyin edilib.

R.Hacılının beynəlxalq səviyyədə məsul vəzifəyə təyinatı IBSA-nın İdarə Heyətinin onlayn formatda keçirilən son iclasında reallaşmışdır.

Qeyd edək ki, IBSA özündə 120 ölkədən çox üzvü birləşdirən görmə məhdudiyətli şəxslərin ən böyük idman təşkilatıdır. Assosiasiya 10 idman növünün koordinasiyası ilə məş-

ğuldur. Bunlardan üçü paralimpiya üzrə paracüdo, qolbol və futbol idman növləridir.

Atıcılıq üzrə Azərbaycan Kuboku start götürüb

Dünən stend və güllə atıcılığı üzrə Azərbaycan Kuboku start götürüb.

Azərbaycan Atıcılıq Federasiyasından AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, Bakı Atıcılıq Kompleksində

keçirilən yarışda ölkədə fəaliyyət göstərən idman məktəbləri, klubları və cəmiyyətləri təmsil edən 50-dən çox atlet öz gücünü sınayırlar.

Kişilər, qadınlar, oğlan-

lar, qızlar arasında stend atıcılığının dairəvi və songor növləri, tapançadan 25 və 50 metr məsafəyə, pnevmatik tapançadan / tüfəngdən 10 metr və 50 metr məsafəyə atış açma, eləcə də qarışıq komanda yarışları üzrə qaliblər müəyyənləşəcək. Qeyd edək ki, yarışlar aprelin 6-dək davam edəcək.

Stend və güllə atıcılığı üzrə Azərbaycan Kuboku

Bakı Atıcılıq Kompleksi | 3-6 Aprel

Azərbaycanın daha bir ağırlıqaldıranı Dünya Kubokunda qüvvəsini sınaıyıb

Azərbaycanın daha bir ağırlıqaldıranı İsa Rüstəmov Tailandın Phuket şəhərində keçirilən Dünya Kubokunda qüvvəsini sınaıyıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, 73 kiloqram çəki dərəcəsinə çıxış

edən idmançı D qrupunda mübarizə aparıb.

Atlet toplam 320 kiloqram (145+175) nəticə göstərib. Onun yekun sıralamadakı yeri yuxarı qruplardakı yarışlar başa çatandan sonra müəyyənləşəcək.

Qeyd edək ki, “Paris-2024” Yay Olimpiya Oyunlarına lisenziya xarakterli

son turmdə Azərbaycan 5 idmançı ilə təmsil olunur. Daha əvvəl Nazilə İsmayılova (45 kiloqram) 5-ci yeri tutub. Yarışa aprelin 11-də yekun vurulacaq.

İSA 73 KG RÜSTƏMOV

“Sumqayıt”ın məşqçisi: Emosiyalar fonunda hansısa etiraz normal haldır

Emosiyalar fonunda hansısa etiraz normal haldır, mənə, bunu nəzərə almaq lazımdır.

Bunu “Report”a açıqlamasında AFFA İntizam Komitəsinin qərarına görə iki oyunluq cəza alan “Sumqayıt”ın məşqçisi Seymur Rohimov deyib.

Premyer Liqanın XXVIII tu-

runda “Araz-Naxçıvan”la ev matçının (1:0) sonlarında birbaşa qırmızı vərəqə görən mütəxəssis həmin dəqiqələrdə hər kəsin əsəblərinin bir az gərgin olduğunu xatırladı: “Texniki zonada ayaq üstə idim, aorta çıxan top düz üstümə gəldi. Mən də tutub meydana atdım ki, oyunun bərpası

lənəməsin. Hakim yaxınlaşdı sənə vərəqə göstərdi. Ondən soruşanda ki, cırmış topu meydana atdığımı görə niyə vərəqə göstərsən, qayıdıb birbaşa qırmızı vərəqə verdi. Nəyə görə cəzalandığımı mən də anlamadım. İstəyirəm ki, hakimlər belə məqamlarda diqqətli olsunlar, oyun ab-havasını, gedişatı, gərginliyi nəzərə alsınlar”.

O, cəzaya razı olacağını vurğulayıb: “Təəssüf ki, növbəti

iki matçda komandamın yanında, texniki zonada ola bilməyəcəyəm”.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alicq HƏSƏNOĞLU

www.yeniazerbaycan.com
mail@yeniazerbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzeyir Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenziya: N-B-317
Tiraj: 5597
Sifariş: 737
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayon filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayında nəşr olunur. Məsul nəvbəçi: Yeganə Bayramova